BAĞIMSIZLIK DEMOKRASİ SOSYALİZM İÇİN

YÜRÜYÜŞ

HAFTALIK SIYASI HABER VE YORUM DERGISI SAYI: 213 8 MAYIS 1979 7.5 LIRA



1 MAYIS TUTUKLULARI SERBEST BIRAKILMALIDIR!



Bölücülük umacısı CHP'yi esir aldı



Haftalık "CHP'den Haberler" Dergisi

Türkiye'de son haftalarda, yapılan antidemokratik uygulamaları haklı göstermek, emperyalizmin ülkemizi Sovyetler Birliği'ne karşı bir "bekçi" haline getirmesine mak için ortaya atılan bir konu var: "Bölücülük".

Yapılan propaganda "Ülkenin bütünlüğünü koruma" gerekçesine dayandırılarak yapılıyor. Bu propagandaya ülkemizde bulunan tüm burjuva partilerinin katılmaları da amacın "sınıfsal" içeriğini ortaya koydu.

CHP yalnız hükümetteki ve meclisteki tutumunda değil, yayın organlarında da "bölücülük" propagandasını kullanmaya çalışıyor. CHP Genel Merkez Yayın Organı *"CHP'den Haberler"* adlı derginin 28 Nisan 1979 günlü 8. sayısı bunun bir örneği. Derginin orta sayfaları tümüyle "bölücülük" konusuna ayrılıyor ve CHP "Misak-ı Milli'nin Yılmaz Savunucusu" olarak ilanediliyor.

Bu arada İçişleri Bakanı Hasan Fehmi Güneş, kendisiyle yapılan bir görüşmede "bölücü" olduğunu söylediği örgütler hakkında ayrıntılı bilgiler veriyor. İçişleri Bakanı'nın "bölücülük" konusunu İran - Irak - Türkiye zinciri içinde ele alması, bölgede tezgahlanmaya çalışılan bir "antikomünist kutsal ittifak"ın çığırtkanlığı izlerini de taşıyor. Derginin orta sayfalarında ayrı başlıklar altında yer alan yazılar bir bütün olarak ele alındığında, CHP'nin "Misak-ı Milli" sözlerinden, emperyalizmin bekçiliğini anladığına kuşku yok. Başbakan Bülent Ecevit'in, aynı sayfalarda yer alan şu sözleri de "kutsal ittifak çığırtkanlarının" korosunu tamamlıyor: *"Biz her ne kadar sınırsız düşünce özgürlüğü istiyorsak da, bu demek değildir ki, ülkemizi bölmek isteyenlere de bu düşünce özgürlüğünü tanıyalım."*

Türkiye'de uzun yıllardan beri "bölücülük" suçlamalarının hep ilericilere, sosyalistlere yöneltilmiş olduğu ve 1 Mayıs İşçi Bayramı'nın hiçbir ilgisi olmadığı halde, "bölücülük" gerekçesiyle yasaklanmak istendiği düşünülürse, Ecevit'in ve CHP yönetiminin "özgürlükçü demokrasi" deyiminden ne anladıkları çok iyi anlaşılır. Zaten seçim meydanlarında kaldırılacağı vaadedilen 141-142. maddelerin unutturulmuş olması da bunu kanıtlıyor. Ecevit ve CHP yönetimi gün geçtikçe altından kalkamayacağı, hesabını veremeyeceği yükümlülükler altına giriyor. Son zamanlarda takınılan açıkça gerici tavırlar bunun göstergeleridir.

Milliyet Avrupa Baskısı'nın kriteri nedir?

Bugün yurt dışındaki Türkiyeli işçiye karşı çeşitli araçlarla ve silahlarla bir "döviz talanı" saldırısına geçilmiş bulunuyor. "Seçme ve seçilme hakkı" vaadi askıda kala kalsın, dövizleri çekebilmek için "çifte emeklilik"ten, "çifte vatandaşlık"tan tutun "döviz bedelli askerliğe", "yurtta yuva projelerine", "tercihli hisse senetlerine", "döviz primlerine" kadar denenmedik yol bırakılmıyor. Hatta işçiyi "her ay belli miktarda döviz göndermeğe zorlayacak müeyyideler" dahi zaman zaman gündeme giriyor.

Bu "döviz seferberliği"nin en etkin propaganda araçları arasında ise, Bâbıâli gazetelerinin Avrupa baskıları yer alıyor. Hürriyet'iyle, Tercüman'ıyla, Günaydın'ıyla, Milliyet'iyle her gün "döviz göndermeğe özendirme" ilanları sayfa sayfa Türkiye'li göçmen işçiye sunuluyor. Çarşaf çarşaf şirket ilanları, banka ilanları, exportçu ilanları...

Döviz çekmek için her türden yayına açıktır sayfalar. Spordan sekse, din sömürüsünden şovenizme, sosyal demokrasiden neo-faşizme...

Ama bir şeye dikkatle kapalıdır: bilimsel sosyalist görüşlere.

İşte belgeli örneği!

Yurt dışında basılan gazetelerden en liberali Milliyet dahi, bilimsel sosyalist görüşe göre hazırlanmış yayınların duyurusunu, "politik" olduğu gerekçesiyle reddedebilmektedir.

Brüksel'deki İnfo-Türk Ajansı, Yürüyüş'te de yayınlanan "yurt dışındaki Türkiye'li işçilere" duyurusunun bir suretini de, bedeli karşılığında yayınlanmak üzere Milliyet Gazetesi'nin Frankfurt'taki Avrupa Bürosu'na yollamıştır. Bu talebe verilen 1 Şubat 1979 tarihli cevap aynen şöyledir:

"Gönderdiğiniz ilanınızı 'politik' oluşu nedeniyle yayınlayamamaktayız. Bilgilerinize sunarız."

Red cevabı üzerine İnfo-Türk yöneticileri, gazetenin İstanbul'daki merkezine başvurarak Milliyet'in Avrupa baskısında "politik" nitelikte birçok ilan yayınlandığını hatırlatmışlar, değişik "politik" görüşler arasında ayırım uygulanıp uygulanmadığını, uygulanıyorsa bunun kriterinin ne olduğunu sormuşlardır.

Milliyet Gazetesi sahibi adına Filiz Ofluoğlu imzasıyla İnfo-Türk'e verilen 28 Mart 1979 tarihli cevapta, söz konusu ilanın Avrupa Bürosu'na verilmiş olması üzerinde durularak *"adı geçen büromuz, ilan ilkelerinde, genel çizgiler içinde bağımsız hareket ettiği için bu konuda size yardımcı olamayacağımızı, yetkili arkadaşlarla görüşerek, bilginize sunuyorum,"* denilmektedir.

Oysa, bir günlük siyasal gazetenin herhangi bir ilan bürosunun, ilan kabulünde kendi başına buyruk "siyasal kriter" uyguladığı ne duyulmuş, ne de görülmüştür. Diğer kesimler gibi gazetenin ilan servisleri de, gazetenin genel yayın politikasıyla bağlıdır. Bağımsızlık olsa olsa "teknik" konularda belli ölçülerde geçerli olabilir. İnfo-Türk ilanı ise "teknik" nedenlerle değil, "politik" olduğu gerekçesiyle reddedilmiştir.

Bu durumda iki olasılık söz konusudur:

Ya Milliyet Gazetesi genel olarak "bilimsel sosyalist görüşlerin ilan şeklinde dahi olsa, yurt dışındaki işçilere ulaşmasına" karşıdır; ya da söz konusu gazetenin Avrupa baskısını yapan "Milliyet Türül Verlags GmbH", gerçekten İstanbul'daki Milliyetten tamamen bağımsızdır, ama liberal tanınan bir gazetenin ismini kullanarak kendi siyasal tercihlerine göre "politik ambargo" uygulamaktadırlar.

Konu, her iki halde de, Milliyet Gazetesi tarafından açıklanmaya muhtaçtır.

YÜRÜYÜŞ

Sahibi: Yürüyüş Yayıncılık Ltd. Şti. adına NİHAT SARGIN ● Genel Yayın Yönetmeni : Zeki KILIÇ ● Yazı İşleri Müdürü: Neşet KOCABIYIKOĞLU ● Teknik Sekreter: Bülent ARTAMLI ● Yönetim: Konur Sok. 15/8 Kızılay - ANKARA Tel: 17 45 81 ● İstanbul Bürosu: Piyerloti Cad. 21/1 Çemberlitaş - İSTANBUL Tel : 26 35 67 ● Avrupa Temsilciliği: COODIFF 13/2 Square Wiser - 1040 Bruxelles - BELÇİKA Tel: 230 34 72 ● İlan Koşulları: Arka kapak renkli 22.500 TL., Arka Kapak siyah beyaz 18.000.TL., İç sayfalar sütun santimi 80 TL. Yayın ilanları % 50 indirimlidir. ● Baskı: Daily News Web Ofset Tesisleri ● Kapak: Uğur OKMAN

● Abone koşulları: Yıllık 300. TL., Altı aylık 150. TL. ● AVRUPA: Altı aylık 375 TL. (30 DM), Yıllık 750 TL. (60 DM) ● AMERİKA: Altı aylık 500 TL., Yıllık 1000.TL. ● AVUSTRALYA - JAPONYA: Altı aylık 600. TL., Yıllık 1200 TL.

● Ödeme Adresi: TÜRKİYE: YÜRÜYÜŞ DERGİSİ POSTA ÇEKİ 100234 ● AVRUPA: COODIFF POSTA ÇEKİ: 000-1164657-75 BRUXELLES-BELÇİKA



HÜKÜMET GENEL – İŞ'İN GREVİNİ YASAKLADI

DİSK Genel–İş'in İzmir Belediyesi'nde başlattığı grev "yasak hükümeti" tarafından yasaklandı.

3 Mayıs günü başlayan grev İzmir Belediyesi'nin 14 işyerinde çalışan 6 bin işçiyi kapsıyordu. Grev kararının nedeni, iki ay önce başlayan toplu sözleşme görüşmelerinin işveren durumunda olan İhsan Alyanak tarafından çıkmaza sokulmasıydı.

Ecevit hükümetinin yasaklama kararının gerekçesi ise her zamanki gülünçlükte: "Grevin 'halkın' sağlığını tehdit etmesi!"

KÜTAHYA ALTINTAŞ TÖB – DER ŞUBE KONGRESİNİ "DEMOKRASİ İÇİN BİRLİK" GRUBU KAZANDI

Kütahya ili Altıntaş ilçesi TÖB–DER Şube Kongresi 21 Nisan günü yapıldı. Yönetime aday olarak seçimlere katılan iki gruptan "Devrimci Öğretmen" grubu, "Halkçı Eğitimciler"in de desteğiyle 42 oy aldı. Seçimi kazanan "Demokrasi İçin Birlik" grubu ise 51 oy aldı.

RİZE HALKI FAŞİSTLERE DERSLERİNİ VERDİ

Türkeş'in sıkıyönetim istediği illerden biri de Rize. 25-26-27 Nisan günleri yaşanan olaylar, faşistlerin Rize üzerinde oynadıkları oyunları açıkça ortaya koyuyor.

Faşist hareketin öteden beri Rize'de kendine taban aradığı, ancak bunda başarılı olamadığı biliniyor. Zaten bu nedenle de sıkıyönetime umut bağlamışlardı. Bu amaçla geçtiğimiz günlerde yapılan tüm kışkırtmalara karşın, Rize halkı faşistlere yeni bir K.Maraş fırsatı vermedi.

Rize'de miting yapmak için çevre illerden gelen faşistler üç gün boyunca hazırlık yaptılar. Ne var ki, bildirilerini jandarma ve polis kordonu altında bile dağıtamadılar. Dağıtabildikleri bildiriler de, katillere tepkilerini gösteren Rize'liler tarafından yırtılıp yere atılıyordu.

Faşistler bu tepki karşısında, MHP Gençlik Kolları'nın 26 Nisan'da düzenleyeceği yürüyüşten vazgeçmek zorunda kaldılar.

Aynı gün yapılan mitingde de, çevre il ve ilçelerden gelen üç bine yakın faşist, büyük bir polis ve jandarma kordonu arkasında, alanı dört bir yandan saran Rize halkı tarafından sıkıştırılıp kalmıştı. Türkeş'in konuşmasının başlayacağı sırada kapanan dükkân kepenklerinin sesi de, Başbuğ'un suratına bir şamar gibi indi. Mitingde Rize'li olarak yalnızca 100 kadar kişinin bulunması ise Türkeş'i iyice kudurttu.

Faşistler Rize'de daha sonraki günlerde de saldırılarını sürdürmeye çalıştılar. 1 Mayıs günü Türkiye İşçi Partisi ve bazı ilerici kuruluşların binalarını taşladılar. Bütün saldırılarına karşın, sonuçta faşistler Rize'de umduklarını bulamamışlardı.

FAŞİSTLER İŞÇİLERİ TEHDİT EDİYOR

Eskişehir'de "Misk uyanıyor" başlıklı bildirileri dağıtan Çimse-İş Sekreteri Hüseyin Eriş ile üç faşist gözaltına alındı. Faşistlerin bildirileri bir yandan işçileri faşist demagojiyle kandırmaya çabalarken, diğer yandan da ilerici işçilere bir gözdağı niteliği taşıyordu. Bu arada ÜGD sloganları yazan faşist öğrenciler Mustafa Erhan Hatiboğlu, Murat Okul ve Selim Ateş yakalandılar.

1 Mayıs tutukluları serbest bırakılmalıdır


1 Mayıs dolayısıyla gözaltına alınan bir TİP'linin vücudunda işkence izleri

Şili Halk Cephesi Temsilcisi Pablette:
"DİSK'Lİ VE TİP'Lİ ARKADAŞLARIMIZIN ŞİLİ'DEKİNE BENZER BASKILARA MARUZ BIRAKILMASINI PROTESTO EDİYORUZ"
Uluslararası Demokratik Hukukçular Derneği:
"TÜRKİYE'DEKİ TÜM SİYASİ TUTUKLULAR VE SENDİKACILAR DERHAL SERBEST BIRAKILMALIDIR"

Bütün gerici güçlerin engelleme ve sindirme girişimlerine, kimi "solcu"ların bozguncu ve teslimiyetçi çabalarına rağmen, Türkiye işçi sınıfı şanlı 1 Mayıs'lar geleneğine bir yenisini daha ekledi. İşçi ve emekçi kitlelelerin, uluslararası birlik, mücadele ve dayanışma gününü gericiliğe teslim etmeyeceği, 1 Mayıs kazanımını gözünün bebeği gibi korumakta kararlı olduğu bir kez daha sergilendi.

1 Mayıs günü İstanbul'da 1 Mayıs gösterilerini engellemek için ilan edilen sokağa çıkma yasağını protesto etmek için sokağa çıkan TİP Genel Başkanı ve Parti'nin merkez yöneticileriyle diğer partililerin işkence edilerek gözaltına alınmaları bütün yurtta ve dünyada geniş tepki ve nefret uyandırdı. 4 Mayıs günü Başbakan Ecevit'e bir telgraf gönderen TİP Genel Sekreteri Nihat Sargın şöyle diyordu:

"1 Mayıs günü polislerin silahlı, çelik coplu saldırısına uğrayan ve ağır şekilde işkence gördüklerini fotoğraflar ve görgü tanıklarının yazılı ifadeleri ile tespit ettiğimiz Genel Başkan Behice Boran ve diğer merkez yöneticilerimizle üye arkadaşlarımızın hiçbiri avukatları ve yakınları ile görüştürülmemektedirler.

"Bütün başvurular geri çevrilmiş, arkadaşlarımızın nerelerde gözaltında saklanmıştır.

"Avukatların Genel Başkan Behice Boran ve diğer arkadaşlarımızın adli tabibliğe sevkini ve işkence yapan sorumlular hakkında kovuşturma açılmasını talepleri ilgili makamlara yapılmıştır. Ne var ki arkadaşlarımızın adli tabibliğe sevk edilip edilmedikleri meçhuldür.

"Fotoğraflar ve görgü tanıklarının yazılı ifadeleri ile tesbit ettiğimiz yaralı arkadaşlarımız hakkında hayati endişeler taşımaktayız.

"Basında yer alan beyanatınız olaylardan haberli ancak küçümseme eğiliminde olduğunuzu göstermektedir. Bu beyanatınızdan sonra da otobüslerden, kahvelerden, evlerinden toplanan üyelerimize çeşitli karakollarda işkence yapılmaya devam edilmektedir. Olaylardan daha vahim bir gidiş almadan önlenmesi, gerekli kovuşturma için bizzat harekete geçmesini zorunlu kılmaktadır.

"Başbakan olarak sorumluluğunuzu bir kez daha hatırlatırım."

TİP Genel Sekreteri'nin bu talebine karşın Cumartesi günü gelen haberler, özellikle Maltepe'de gözaltında bulundurulanların yakınlarıyla görüştürülmek bir yana, içeriye yiyecek, ya da sigara sokulmadığı yönündeydi.

Hükümetin, TİP Genel Başkanı ile diğer partililerin işkence edilerek gözaltına alınması karşısında başını kuma gömme çabası sürerken, demokratik örgüt ve kişilerin tepkileri de birbirini izledi.

GENÇ ÖNCÜ Genel Sekreteri Ümit Buğdaycı 4 Mayıs günü yaptığı açıklamada, içlerinde GENÇ ÖNCÜ Genel Başkanı Abdurrahman Atalay ve diğer örgüt yöneticilerinin de bulunduğu tutukluların, "1 Mayıs günü en doğal haklarını kullanırken gözaltına alındıklarını" belirterek şöyle dedi:

"Bu hakkımızın kullanılmasının engellenmeye çalışlaması yasalar karşısında suç oluşturmaktadır Bu suçluların soruşturulması gerekirken arkadaşlarımız üzerindeki baskının sürdürülmesinin de tüm sorumlusu, 1 Mayıs'ı engellemenin olduğu gibi yine CHP hükümetidir, Başbakan'dır."

TÜTED Genel Başkanı Aykut Göker de 2 Mayıs'ta yaptığı açıklamada şöyle diyordu: "1 Mayıs alanında kutlanması talebine kararlılıkla sahip çıkanlar ve bu taleplerini demokrasinin özüne sahip çıkarak ifade yolunu arayanlar gözaltına alınmış, tutuklanmış durumdadırlar. TİP Genel Başkanı Sayın Behice Boran ve arkadaşları ve diğer demokratik kitle örgütü sorumluları bağımsızlık, demokrasi mücadelesine olan sarsılmaz inançlarıyla bu mücadelenin gereğini yaptıklarından dolayı gözaltındadırlar."

Öte yandan 30 Nisan günü, 1 Mayıs'ta, 1 Mayıs alanında olacaklarına ilişkin verdiği bir demeç üzerine 1 Mayıs günü öğle saatlerinde evinden gözaltına alınarak geçtiğimiz Perşembe günü serbest bırakılan TSİP Genel Başkanı Ahmet Kaçmaz, TİP ve DİSK yöneticileriyle diğer tutukluların serbest bırakılması talebini dile getirdi.

İşçi Kültür Derneği Genel Başkanı Yılmaz Onay ve İnşaat Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu da Cuma günü yaptıkları açıklamada 1 Mayıs öncesinde ve 1 Mayıs'ta gözaltına alınanların serbest bırakılmasını istediler. Aynı gün DİSK Yürütme görevlileri adına Nusret Aydın tarafından TİP Genel Başkanlığına gönderilen mesajda da, işçi sınıfının ve emekçi halkın mücadelesine yapılan saldırıların TİP yöneticilerinin tutuklanması noktasına ulaşmasının anlamlı olduğu belirtilerek dayanışma dilekleri belirtildi. TÖB-DER Genel Başkanı Gültekin Gazioğlu Başbakan Ecevit'e gönderdiği bir telgrafta 1 Mayıs tutuklularının serbest bırakılmasını istedi.

Cuma günü TRT haberlerinde ise "öğrenildiğine göre 1 Mayıs günü gözaltına alınanlar arasında yirmi tane TİP üyesi vardır" balonu uçuruldu. Gözaltına sayıları 500'ü aşkın Türkiye İşçi Partiii ve Genç-Öncü'lü alınmışken böyle bir yalana başvurulması ne anlama geliyordu? Gerçeklerin hasıraltı edilmeye çalışılmasından amaçlanan neydi? Ve neden İstanbullu'lar 1 ve 2 Mayıs günleri sayıları ikiyüze yaklaşan ve üzerlerinde "Yaşasın 1 Mayıs" yazan balona tanık olmuşken, bunlardan birisi de 1 Mayıs Alanı'na ulaşmışken "yalnızca iki balona rastlanmıştır" diye alelacele bir "açıklama" yapılıyordu? Bu açıklamalar da hemencecik "ilerici" basının köşelerine oturtuluyordu?

Öte yandan iki ay önce DİSK'in kuruluş yıldönümü için İstanbul'a gelmiş bulunan Şili Halk Cephesi temsilcisi Sergio Pablette de 4 Mayıs'da verdiği demeçte şöyle dedi: "Bağımsızlık ve demokrasi için mücadele şevklerine yakından tanık olduğum DİSK'li ve TİP'li arkadaşlarımızın Şili'dekine benzer baskılara maruz bırakılmasını tepki ile karşılıyor ve protesto ediyoruz."

Uluslararası Demokratik Hukukçular Derneği Genel Merkezi de Başbakan Ecevit'e bir telgraf çekerek, "hapishanelerdeki tüm siyasi tutukluların ve sendikacıların derhal serbest bırakılmasını" talep ederken, İnsan Hakları Birliği adına Prof. Rigaux da şöyle diyordu: "Ancak Şili'deki faşist diktatörlüklerde görülen çağ dışı uygulamalar Türkiye'de de görülmeye başlamıştır. Kendine demokratik diyen bir hükümetin 1 Mayıs'ın kutlanmasını yasaklaması, işçileri, ilericileri tıpkı Şili'de olduğu gibi stadlara doldurması şiddetle kınanacak bir olaydır."

Avrupa Parlamentosu sosyalist grup yöneticilerinden Hollandalı parlamenter Peter Dankert de, "tutuklanan sendika yöneticileri ve Parti liderleri serbest bırakılmadığı takdirde Türkiye 1971-73 dönemindeki ortama dönebilir" diyordu. Hollanda İşçi Partisi'nin dışişleri yetkilisi Van der Stole de, partisinin dış bürosunun, gelecek hafta Strasburg'a gelen Ecevit'le görüşerek 1 Mayıs dolayısıyla yapılan tutuklamaların geri alınması ve sıkıyönetimin gözden geçirilmesi konusunda istekte bulunacaklarını belirtiyordu. Belçika'da iktidar koalisyonunda bulunan Flaman ve Valon sosyalist partileri adına yapılan açıklamada da "Türkiye'de sendikal haklara yönelen ağır saldırılar ve sendika ve siyasal parti yöneticilerinin tutuklanması şiddetle protesto" edildi."

1 Mayıs tutuklularının serbest bırakılması bugün Türkiye'deki tüm demokratik güçlerin en güncel ve ivedi talebidir. 1 Mayıs tutuklularının serbest bırakılması için mücadele ve dayanışma, 1 Mayıs kazanımının korunması ve kökleştirilmesinin de bir adımı olacaktır.

gündemin başında

1 Mayıslar

Büyük sermaye, 1886 yılında Amerika'da, sekiz saatlik işgünü için direnen işçi sınıfı üzerinde baskı ve teröre başvururken ve dört işçi liderini idama gönderirken, bu talebi ezdiğini ve işçileri sindirdiğini düşünüyordu. Oysa büyük sermayenin bu hesabı gerçekleşmedi.

Burjuvazinin hesaplarının tam tersine bu olay tüm dünya işçileri için dayanışmanın, birliğin ve mücadelenin bir simgesi, bir esin, bir azim kaynağı oldu. Bugün de bu özelliğini sürdürüyor; bundan sonra da sürdürecek.

1 Mayıs 1979'da ve öncesinde yaşanan olaylar, demokrasi mücadelesinin bugünü için, daha da önemlisi yarını için kazanımlar kadar zengin dersleri de birlikte getirmiştir.

Herşeyden önce şu belirtilmelidir: Yoğun baskı ve teröre gerici sermaye basınının yoğun çabalarına ve kışkırtmalarına karşın demokratik hak ve özgürlükler, onları kağıt üzerinde bırakmamaya kararlı olanların ellerinde ve onların özverileriyle korunmuş, kökleştirilmiştir. Bu kökleştirme büyük sermayeye şirin görünebilmek, güvence verebilmek için demokratik hak ve özgürlüklerin de ötesinde en temel insan haklarından dahi bir çırpıda habersiz görünebilen sosyal demokrasinin baskıya, teröre varan çabalarına karşın yapılmıştır. Bu yapılırken de sosyal demokrasinin demokrasiyi kendisiyle eşdeğer gösterme çabası sonuç vermemiş, Demokratik hak ve özgürlüklerin temel bekçisinin işçi sınıfı olduğu gerçeği, hiç kimsenin yadsıyamayacağı biçimde kanıtlanmıştır.

Artık Türkiye'de 1 Mayıs geleneğini işçi sınıfından söküp çıkartmaya çalışmak, bu geleneği küçümsemeye kalkışmak hiç kimsenin haddi değildir. 1 Mayıs geleneği artık daha bir kökleşmiş, işçi sınıfına ayrılmaz bağlarla bağlanmıştır. Yarının özgür 1 Mayıslarının temelleri daha sarsılmaz bir biçimde pekiştirilmiş, çelikleştirilmiştir.

Dar bir bakış açısıyla olayları o an için taşıdığı boyutlarla sınırlı olarak değerlendirme çabası içinde olanların, olayların gelecekteki bütün bir süreç içinde taşıdığı önemi kavramak bir yana, o anki önemini bile anlayabildikleri söylenemez. Bütün bunlar biribirleriyle koparılmaz bağlara sahiptir, bu nedenle de böylesi dar bakış açılarına sahip olanların söyledikleri ve yaptıkları niyetlerine bağlı olmaksızın tutucuların ve hatta faşistlerinkiyle çakışmak zorunda kalır. Büyük sermaye artık onların bir alışkanlık haline getirdikleri dar bakışlarını veri alarak demokrasi güçlerine karşı hesap yapmaya başlar. Bu ise nesnel olarak büyük sermayenin yedeğine çekilmekten başka bir anlam ifade edemez.

Demokratik güçler 1 Mayıs 1979'dan dersler çıkarmak zorundadırlar. Gündemde demokratik toplumsal muhalefetin bir an önce güçlendirilmesi, demokratik hak ve özgürlüklere hepbirlikte sımsıkı sarılınması vardır.

Hiç kuşkusuz bu yolda temel rol bundan önce olduğu ve 1 Mayıs 1979'da kanıtlandığı gibi, bundansonra da işçi sınıfının bağımsız politik örgütüne düşmektedir.

• neşet kocabıyıkoğlu

1 Mayıs tutukluları serbest bırakılmalıdır

Şili Halk Cephesi Temsilcisi Pablette:
"DİSK'Lİ VE TİP'Lİ ARKADAŞLARIMIZIN ŞİLİ'DEKİNE BENZER BASKILARA MARUZ BIRAKILMASINI PROTESTO EDİYORUZ"
Uluslararası Demokratik Hukukçular Derneği:
"TÜRKİYE'DEKİ TÜM SİYASİ TUTUKLULAR VE SENDİKACILAR DERHAL SERBEST BIRAKILMALIDIR"

1 Mayıs dolayısıyla gözaltına alınan bir TİP'linin vücudunda işkence izleri



Bütün gerici güçlerin engelleme ve sindirme girişimlerine, kimi "solcu"ların bozguncu ve teslimiyetçi çabalarına rağmen, Türkiye işçi sınıfı şanlı 1 Mayıs'lar geleneğine bir yenisini daha ekledi. İşçi ve emekçi kitlelelerin, uluslararası birlik, mücadele ve dayanışma gününü gericiliğe teslim etmeyeceği, 1 Mayıs kazanımını gözünün bebeği gibi korumakta kararlı olduğu bir kez daha sergilendi.

1 Mayıs günü İstanbul'da 1 Mayıs gösterilerini engellemek için ilan edilen sokağa çıkma yasağını protesto etmek için sokağa çıkan TİP Genel Başkanı ve Parti'nin merkez yöneticileriyle diğer partililerin işkence edilerek gözaltına alınmaları bütün yurtta ve dünyada geniş tepki ve nefret uyandırdı. 4 Mayıs günü Başbakan Ecevit'e bir telgraf gönderen TİP Genel Sekreteri Nihat Sargın şöyle diyordu:

"1 Mayıs günü polislerin silahlı, çelik coplu saldırısına uğrayan ve ağır şekilde işkence gördüklerini fotoğraflar ve görgü tanıklarının yazılı ifadeleri ile tespit ettiğimiz Genel Başkan Bahice Boran ve diğer merkez yöneticilerimizle üye arkadaşlarımızın hiçbiri avukatları ve yakınları ile görüştürülmemektedirler.

"Bütün başvurular geri çevrilmiş, arkadaşlarımızın nerelerde göz altında tutuldukları dahi saklanmıştır.

"Avukatların Genel Başkan Behice Boran ve diğer arkadaşlarımızın adli tabibliğe sevkini ve işkence yapan sorumlular hakkında kovuşturma açılmasını talepleri ilgili makamlara yapılmıştır. Ne var ki arkadaşlarımızın adli tabibliğe sevk edilip edilmedikleri meçhuldür.

"Fotoğraflar ve görgü tanıklarının yazılı ifadeleri ile tesbit ettiğimiz yaralı arkadaşlarımız hakkında hayati endişeler taşımaktayız.

"Basında yer alan beyanatınız olaylardan haberli ancak küçümseme eğiliminde olduğunuzu göstermektedir. Bu beyanatınızdan sonra da otobüslerden, kahvelerden, evlerinden toplanan üyelerimize çeşitli karakollarda işkence yapılmaya devam edilmektedir. Olaylardan daha vahim bir gidiş almadan önlenmesi, gerekli kovuşturma için bizzat harekete geçmesini zorunlu kılmaktadır.

"Başbakan olarak sorumluluğunuzu bir kez daha hatırlatırım."

TİP Genel Sekreteri'nin bu talebine karşın Cumartesi günü gelen haberler, özellikle Maltepe'de gözaltında bulundurulanların yakınlarıyla görüştürülmek bir yana, içeriye yiyecek, ya da sigara sokulmadığı yönündeydi.

Hükümetin, TİP Genel Başkanı ile diğer partililerin işkence edilerek gözaltına alınması karşısında başını kuma gömme çabası sürerken, demokratik örgüt ve kişilerin tepkileri de birbirini izledi.

GENÇ ÖNCÜ Genel Sekreteri Ümit Buğdaycı 4 Mayıs günü yaptığı açıklamada, içlerinde GENÇ ÖNCÜ Genel Başkanı Abdurrahman Atalay ve diğer örgüt yöneticilerinin de bulunduğu tutukluların, "1 Mayıs günü en doğal haklarını kullanırken gözaltına alındıklarını" belirterek şöyle dedi:

"Bu hakkımızın kullanılmasının engellenmeye çalışılaması yasalar karşısında suç oluşturmaktadır Bu suçluların soruşturulması gerekirken arkadaşlarımız üzerindeki baskının sürdürülmesinin de tüm sorumlusu, 1 Mayıs'ı engellemenin olduğu gibi yine CHP hükümetidir, Başbakan'dır."

TÜTED Genel Başkanı Aykut Göker de 2 Mayıs'ta yaptığı açıklamada şöyle diyordu: "1 Mayıs alanında kutlanması talebine kararlılıkla sahip çıkanlar ve bu taleplerini demokrasinin özüne sahip çıkarak ifade yolunu arayanlar gözaltına alınmış, tutuklanmış durumdadırlar. TİP Genel Başkanı Sayın Behice Boran ve arkadaşları ve diğer demokratik kitle örgütü sorumluları bağımsızlık, demokrasi mücadelesine olan sarsılmaz inançlarıyla bu mücadelenin gereğini yaptıklarından dolayı gözaltındadırlar."

Öte yandan 30 Nisan günü, 1 Mayıs'ta, 1 Mayıs alanında olacaklarına ilişkin verdiği bir demeç üzerine 1 Mayıs günü öğle saatlerinde evinden gözaltına alınarak geçtiğimiz Perşembe günü serbest bırakılan TSİP Genel Başkanı Ahmet Kaçmaz, TİP ve DİSK yöneticileriyle diğer tutukluların serbest bırakılması talebini dile getirdi.

İşçi Kültür Derneği Genel Başkanı Yılmaz Onay ve İnşaat Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu da Cuma günü yaptıkları açıklamada 1 Mayıs öncesinde ve 1 Mayıs'ta gözaltına alınanların serbest bırakılmasını istediler. Aynı gün DİSK Yürütme görevlileri adına Nusret Aydın tarafından TİP Genel Başkanlığına gönderilen mesajda da, işçi sınıfının ve emekçi halkın mücadelesine yapılan saldırıların TİP yöneticilerinin tutuklanması noktasına ulaşmasının anlamlı olduğu belirtilerek dayanışma dilekleri belirtildi. TÖB-DER Genel Başkanı Gültekin Gazioğlu Başbakan Ecevit'e gönderdiği bir telgrafta 1 Mayıs tutuklularının serbest bırakılmasını istedi.

Cuma günü TRT haberlerinde ise "öğrenildiğine göre 1 Mayıs günü gözaltına alınanlar arasında yirmi tane TİP üyesi vardır" balonu uçuruldu. Gözaltına sayıları 500'ü aşkın Türkiye İşçi Partili ve Genç-Öncü'lü alınmışken böyle bir yalana başvurulması ne anlama geliyordu? Gerçeklerin hasıraltı edilmeye çalışılmasından amaçlanan neydi? Ve neden İstanbullu'lar 1 ve 2 Mayıs günleri sayıları ikiyüze yaklaşan ve üzerlerinde "Yaşasın 1 Mayıs" yazan balona tanık olmuşken, bunlardan birisi de 1 Mayıs Alanı'na ulaşmışken "yalnızca iki balona rastlanmıştır" diye alelacele bir "açıklama" yapılıyordu? Bu açıklamalar da hemencecik "ilerici" basının köşelerine oturtuluyordu?

Öte yandan iki ay önce DİSK'in kuruluş yıldönümü için İstanbul'a gelmiş bulunan Şili Halk Cephesi temsilcisi Sergio Pabletta de 4 Mayıs'da verdiği demeçte şöyle dedi: "Bağımsızlık ve demokrasi için mücadele şevklerine yakından tanık olduğum DİSK'li ve TİP'li arkadaşlarımızın Şili'dekine benzer baskılara maruz bırakılmasını tepki ile karşılıyor ve protesto ediyoruz."

Uluslararası Demokratik Hukukçular Derneği Genel Merkezi de Başbakan Ecevit'e bir telgraf çekerek, "hapishanelerdeki tüm siyasi tutukluların ve sendikacıların derhal serbest bırakılmasını" talep ederken, İnsan Hakları Birliği adına Prof. Rigaux da şöyle diyordu: "Ancak Şili'deki faşist diktatörlüklerde görülen çağ dışı uygulamalar Türkiye'de de görülmeye başlamıştır. Kendine demokratik diyen bir hükümetin 1 Mayıs'ın kutlanmasını yasaklaması, işçileri, ilericileri tıpkı Şili'de olduğu gibi stadlara doldurması şiddetle kınanacak bir olaydır."

Avrupa Parlamentosu sosyalist grup yöneticilerinden Hollandalı parlamenter Peter Dankert de, "tutuklanan sendika yöneticileri ve Parti liderleri serbest bırakılmadığı takdirde Türkiye 1971-73 dönemindeki ortama dönebilir" diyordu. Hollanda İşçi Partisi'nin dışişleri yetkilisi Van der Stole de, partisinin dış bürosunun, gelecek hafta Strasburg'a gelen Ecevit'le görüşerek 1 Mayıs dolayısıyla yapılan tutuklamaların geri alınması ve sıkıyönetimin gözden geçirilmesi konusunda istekte bulunacaklarını belirtiyordu. Belçika'da iktidar koalisyonunda bulunan Flaman ve Valon sosyalist partileri adına yapılan açıklamada da "Türkiye'de sendikal haklara yönelen ağır saldırılar ve sendika ve siyasal parti yöneticilerinin tutuklanması şiddetle protesto" edildi."

1 Mayıs tutuklularının serbest bırakılması bugün Türkiye'deki tüm demokratik güçlerin en güncel ve ivedi talebidir. 1 Mayıs tutuklularının serbest bırakılması için mücadele ve dayanışma, 1 Mayıs kazanımının korunması ve kökleştirilmesinin de bir adımı olacaktır.

---

gündemin başında

1 Mayıslar

Büyük sermaye, 1886 yılında Amerika'da, sekiz saatlik işgünü için direnen işçi sınıfı üzerinde baskı ve teröre başvururken ve dört işçi liderini idama gönderirken, bu talebi ezdiğini ve işçileri sindirdiğini düşünüyordu. Oysa büyük sermayenin bu hesabı gerçekleşmedi.

Burjuvazinin hesaplarının tam tersine bu olay tüm dünya işçileri için dayanışmanın, birliğin ve mücadelenin bir simgesi, bir esin, bir azim kaynağı oldu. Bugün de bu özelliğini sürdürüyor; bundan sonra da sürdürecek.

1 Mayıs 1979'da ve öncesinde yaşanan olaylar, demokrasi mücadelesinin bugünü için, daha da önemlisi yarını için kazanımlar kadar zengin dersleri de birlikte getirmiştir.

Herşeyden önce şu belirtilmelidir: Yoğun baskı ve teröre gerici sermaye basınının yoğun çabalarına ve kışkırtmalarına karşın demokratik hak ve özgürlükler, onları kağıt üzerinde bırakmamaya kararlı olanların ellerinde ve onların özverileriyle korunmuş, kökleştirilmiştir. Bu kökleştirme büyük sermayeye şirin görünebilmek, güvence verebilmek için demokratik hak ve özgürlüklerin de ötesinde en temel insan haklarından dahi bir çırpıda habersiz görünebilen sosyal demokrasinin baskıya, teröre varan çabalarına karşın yapılmıştır. Bu yapılırken de sosyal demokrasinin demokrasiyi kendisiyle eşdeğer gösterme çabası sonuç vermemiş, Demokratik hak ve özgürlüklerin temel bekçisinin işçi sınıfı olduğu gerçeği, hiç kimsenin yadsıyamayacağı biçimde kanıtlanmıştır.

Artık Türkiye'de 1 Mayıs geleneğini işçi sınıfından söküp çıkartmaya çalışmak, bu geleneği küçümsemeye kalkışmak hiç kimsenin haddi değildir. 1 Mayıs geleneği artık daha bir kökleşmiş, işçi sınıfına ayrılmaz bağlarla bağlanmıştır. Yarının özgür 1 Mayıslarının temelleri daha sarsılmaz bir biçimde pekiştirilmiş, çelikleştirilmiştir.

Dar bir bakış açısıyla olayları o an için taşıdığı boyutlarla sınırlı olarak değerlendirme çabası içinde olanların, olayların gelecekteki bütün bir süreç içinde taşıdığı önemi kavramak bir yana, o anki önemini bile anlayabildikleri söylenemez. Bütün bunlar biribirleriyle koparılmaz bağlara sahiptir, bu nedenle de böylesi dar bakış açılarına sahip olanların söyledikleri ve yaptıkları niyetlerine bağlı olmaksızın tutucuların ve hatta faşistlerinkiyle çakışmak zorunda kalır. Büyük sermaye artık onların bir alışkanlık haline getirdikleri dar bakışlarını veri alarak demokrasi güçlerine karşı hesap yapmaya başlar. Bu ise nesnel olarak büyük sermayenin yedeğine çekilmekten başka bir anlam ifade edemez.

Demokratik güçler 1 Mayıs 1979'dan dersler çıkarmak zorundadırlar. Gündemde demokratik toplumsal muhalefetin bir an önce güçlendirilmesi, demokratik hak ve özgürlüklere hepbirlikte sımsıkı sarılınması vardır.

Hiç kuşkusuz bu yolda temel rol bundan önce olduğu ve 1 Mayıs 1979'da kanıtlandığı gibi, bundansonra da işçi sınıfının bağımsız politik örgütüne düşmektedir.

• neşet kocabıyıkoğlu

İlerici sendikal hareketin 1 Mayıs sınavı

1 Mayıs 1979 Türkiye işçi sınıfının mücadele tarihinde önemli ve öğretici bir gün oldu. Öncesi ve sonrasıyla da önemli başka gelişmelere yol açacak. Bu gelişmelerin ortaya çıkacağı bir alan ilerici sendikal hareket.

İlerici sendikal hareketi, DİSK ve bağlı sendikaları kendi dar politik çıkarları için işçi sınıfı aleyhine kullanmayı temel politikalardan biri haline getiren UDC slogancısı oportünistler, 1 Mayıs 1979'da da yanlış bir hesabın içine girdiler. Örgüt disiplini tanımayan ve "biz yaptık oldu" mantığıyla hareket eden ve sonunda DİSK'ten çıkarılan bir kısım sendika yöneticisi 1 Mayıs 1979'a ilişkin politikalarını tesbit ederken bir hesaba dayanıyorlardı: İlerici sendikal hareketi, DİSK'i bölmek.

Bilimsel sosyalist hareket Maden-İş ve öteki sendikaların DİSK'ten geçici olarak çıkarılmalarını doğru bulmadı. TİP Başkanlık Kurulu yayınladığı bildiride bunu açıkça belirtti. Şimdi de bu görüş doğrultusunda bütün bilimsel sosyalist işçiler, sendika yöneticileri mücadele ediyorlar. Ne var ki, UDC slogancısı sendika yöneticilerinin hesapları başka. Yönetimine anti demokratik tüzük ve uygulamalarla yerleştikleri Maden-İş ve öteki birkaç sendikayı DİSK'ten koparararak ayrı bir konfederasyon kurulmasının hazırlıkları yapılıyor. Konfederasyona bir ad önerisi de sıkıyönetim bildirisinde var: Sağduyu Sahibi İşçi Sendikaları. Kısaca SİSK.

İzmir'de yaptıkları mitingden dolayı İçişleri Bakanı'ndan televizyonda teşekkür alan UDC slogancıları 1 Mayıs'ın yasaklanmasından çok önce, daha Mart ayında İzmir Valiliği'ne miting için başvurdular. 1 Mayıs'ın kutlanması için çıkarılacak ayrılık, aynı zamanda DİSK'i bölmenin de gerekçesi olarak kullanılacaktı. DİSK yönetiminin zaafları, bazı tabansız yöneticilerin beceriksizlikleri üzerine kurulan bu hesap, bilimsel sosyalistlerin, İşçi sınıfımızın politik örgütü Türkiye İşçi Partisi'nin şaşmaz yol göstericiliğini doğru değerlendiremediği için İzmir'den döndü.

DİSK Genel Başkanı Abdullah Baştürk, 1 Mayıs'ın, 1 Mayıs Alanında kutlanması konusundaki kararlılığını sonuna kadar sürdürdü. Yürütme Kurulu tutuklanınca, yürütme görevini üstlenen Gıda-İş Sendikası Genel Başkanı Demirhan Tuncay, Sosyal-İş Sendikası Genel Başkanı Özcan Kesgeç ve Tekstil Sendikası Genel Başkanı Rıdvan Budak da aynı kararlılığı gösterdiler ve gözaltına alındılar. Yürütme görevi bu kez Tekstil Sendikası Yürütme Kurulu üyesi Selahattin Uyar ve Mehmet Mıhlacı'ya verildi. TİP Kurucu üyelerinden Uyar ve CHP il yönetim kurulu üyesi Mehmet Mıhlacı da aynı doğrultuda yayınladıkları bildiri üzerine göz altına alındılar. Yeni bir konfederasyon kurarak sendikal hareketi bölme hesapları bu kararlılığın karşısında biraz daa bozuldu.

1 Mayıs 1979 ilerici sendikal hareketin birliğini perçinlemelidir



UDC Sloganı atan Maden-İş, Bank-Sen, Bay-Sen yönetimleri ta başından beri 1 Mayıs'ın kutlanmasına karşı, burjuvaziyle aynı çizgiye düştüler. DİSK'de yapılan çeşitli toplantılarda, 1 Mayıs'ın İstanbul'da ve 1 Mayıs alanında kutlanmasını sabote etmeye çalıştılar. İlerici sendikal hareketi sabote ettikleri gibi.

DİSK yönetiminde bulundukları sırada uygulanan politika tasfiyeciliğe ve DİSK'i sosyal demokratlaştırmaya dayanıyordu. Burjuvazi Kemal Türkler yönetimini ve uzmanlarının bu dar grupçu politikasından ustaca yararlanmayı bildi. Sendikal hareketin içine işçi sınıfının mücadelesine yabancı yöntemler bu dönemde sokuldu. Tasfiyecilik bu dönemde temel politika haline getirildi. Bilimsel sosyalistlerin yönetimindeki sendikalar DİSK dışına atıldı. Türkiye İşçi Partili sendika yöneticilerinin Sosyalist İşçi Sendikaları Konfederasyonu (SİSK) kuracakları yalanları yayıldı.

O zaman ilerici sendikal hareketin birliğinin DİSK içinde sağlanacağı bilimsel sosyalistler tarafından savunuldu. Şimdi de gene bilimsel sosyalistler tarafından savunuluyor. DİSK yönetiminin zaaflarına, hatalarına ve UDC slogancısı oportünist sendika yöneticilerinin bölücülüğüne karşı savunuluyor.

Bilimsel sosyalistlerin bütün anti demokratik tüzük hükümlerine ve tüzük dışı uygulamalara karşın sendikalarda her gün yeni bir mevzi kazanmaları ilerici sendikal hareketin birliğinin asıl teminatıdır.

Bu, hiçbir yanlışın ve ihanetin engelleyemeyeceği kadar sağlam bir teminattır.



"Hertürlü övgünün üstündeki" Basının 1 Mayıs'ı

1 Mayıs'ı İstanbul'da kutlamaktan vazgeçtikleri için *"takdirle karşılanan"* sendikaların yöneticileri kendileri için hazırlanan İzmir Konak Meydanına giderken ve Mao'cu çömezler kırlara yayılırken *"değerli"* basın ne yapıyordu?...

Yerini arıyor, buluyor ve gene bir sıkıyönetim bildirisiyle bir gün sonra ödüllendiriliyordu: Basın o gün *"her türlü övgünün üstünde"* bir birlik ve bütünlük göstermişti!...

EN GERİCİSİNDEN "İLERİCİLİK" İDDİASINDA OLANINA KADAR ,TÜM GÜNLÜK BASIN 1 MAYIS'A KARŞI ORTAK TUTUM ALDI

İstanbul Gazeteciler Cemiyeti Başkanı Mustafa Yücel, 30 Nisan günü Sıkıyönetim Komutanının nazik davetine uyarak komutanlığa gidiyor ve orada *"ertesi gün"* basının birlik ve bütünlük içinde davranması gerektiği konusunda *'hem-fikir"* kalınıyordu.

İstanbul Gazeteciler Cemiyetl Başkanı Mustafa Yücel müstesna intlbalarla dönmüştü sıkıyönetim komutanının yanından. Bu duygularını gazetelere de bildirmişti.

Gericisinin *"facia"*, "ilericisinin" ise *'inatlaşma"* diye nitelediği 1 Mayıs için manşetler bile hazırlanmıştı.

İstanbul sakin bir gün yaşayacaktı.

1 Mayıs sabahı, İstanbul'da 50 metre aralıklarla aranarak ve kimlik sorularak gelinen gazetelerde, gazete yöneticileri ve sorumluları, görünen manzaranın destanını yazmağa koyuldular.

Ama?...

Önce Merter'den haberler geliyordu.

Türkiye İşçi Partisi Genel Başkan'ı Behice Boran'la birlikte bir grup Partili yasağı protesto ederek sokağa çıkmışlardı. *"Değerli"* basın derin bir dayanışmayla olayın üzerinde durmamayı kararlaştırdı.

Ama Merter'den haberler daha sık gelmeğe başladı. Boran ve Türkiye İşçi Partililer ve yurttaşlar yere yatırılarak coplanıyor ve dipçikleniyorlardı... Apartmanların balkonlarına çıkan halk dehşetle *"namlunun ucundaki huzur*'u seyrediyordu... Bu arada tepkisini dile getirenlerin evlerine girilerek *"huzur"* dağıtılıyordu.

Ne yapacaktı gazeteler? Bu sorunun yanıtı, 2 Mayıs günkü sayılarının birinci sayfalarında panik ve aptallıkla karışık sırıtacaktı. Örneğin *Hürriyet* adlı kağıt savurganlığı şöyle başlık attı:

"- Sakin bir gün..."

Ve bunu şu başlıklar izliyordu:

"- İstanbul'da korsan gösteri yapmak isteyen 1000'den fazla gösterici toplama kampına gönderildi. Sokağa çıkan TİP Genel Başkanı Boran güvenlik kuvvetlerince tartaklanarak sıkıyönetime sevkedildi.."

"Sakin Bir Gün" buydu!

Basının diğer ayrıntıları bir yana "ilerici" Cumhuriyet manşetini çoktan atmıştı.

"1 Mayıs törenleri olaysız geçti..."

Evet, Cumhuriyet'in ilk baskısında bu başlık vardı. Ve Cumhuriyet, saatler ilerledikçe bir vicdan muhasebesi yaparak daha sonraki baskılarına şu başlığı da sıkıştırmak zorunda kaldı:

"- Kınama yürüyüşü yapan Boran gözaltında..."

Ama esas başlık aşağıdaki yerini koruyordu...

İşte böyle bir şeydi *"değerli"* basının 1 Mayıs'ta parça-pörçük olmadan birlik ve bütünlüğünü koruması. *"Her türlü övgünün üstünde"*'ki yer hakedilmişti!...

Öbürgünler ne oldu? İş, dayıya düşüyordu, yani *"sol bemol"*'lere!...

Kimileri 1 Mayıs'ı Nazım'dan bulduğu şiirle atlatmıştı.

Kimileri ise solun parça-pörçük'lüğünü yazacaktı...

1 Mayıs vartası atlatılmıştı...

Ve daha sonra ölümsüz Nazım, bir yürek gibi dolaşıp şu şiirini hatırlatacaktı:

"Gözleri, kulakları, elleri, ayaklarıyla,
han, hamam, apartıman ve konaklarıyla,
16 sayfaları, baskı makinaları - tanklarıyla,
çatal, pıçak, tabak ve bardaklarıyla,
yamak ve yardaklarıyla
hücuma kalktılar...
Han, hamam, apartıman
ve konaklarınızla,
çatal, pıçak, tabak ve
bardaklarınızla
yamak ve yardaklarınızla
hücuma kalktınız!...
Hak varsa eğer,
hücuma kalkmak hakkınız..."

UDC adına

Bölücülük ve teslimiyet cephesi



İzmir için "kolaylaştırıcı" önlemler

1 Mayıs 1979 Türkiye'de sol içinde de çeşitli eğilimler arasındaki ayrımların belirginleşmesini sağladı.

1 Mayıs 1979'da burjuvaziye ve gerici güçlere karşı mücadelenin temel sorunu, 1 Mayıs'ın İstanbul'da 1 Mayıs Alanı'nda kutlanmasıydı. Bu, daha açık bir deyişle, Türkiye işçi sınıfının 1 Mayıs kazanımının burjuvaziye ve gerici güçlere karşı dişe diş savunulması ve korunması, kökleştirilmesi sorunuydu. Emperyalizme ve burjuvaziye karşı mücadelede işçi sınıfına özgü uzlaşmazlığın ve kararlılığın ölçütü bu noktada ortaya çıkacaktı.

İSTANBUL DIŞINDA 1 MAYIS CEPHESİ

Sol içindeki kimi politik çizgiler, daha 1 Mayıs gösterilerinin yaklaşmasıyla birlikte, 1 Mayıs'ın 1 Mayıs Alanı'nda kutlanmasını engelleme girişimleri karşısında kendi kararsızlıklarını açığa vurdular. 1 Mayıs'ın 1 Mayıs Alanı'nda kutlanmasının yerine geçebilecek "kutlama" biçimlerinin bazırlığı içine girdiler ve bu hazırlıkların "teorik" ve "politik" savunmalarını hazırlamaya koyuldular. Bu hazırlıkların sonucu, 1 Mayıs günü İzmir'de yapılan mitinglerde ortaya çıktı. Aynı gün, İçişleri Bakanı H.F. Güneş'in sayısını övüne övüne vurguladığı, 42 ilde daha çeşitli toplantılar yapıldı.

1 Mayıs'ı 1 Mayıs Alanı'ndan uzaklaştırma çizgisinde, kendilerini birbirlerinin tam karşıtı sayan her türden "sol" çizgi arasında bir ortak cephe oluştu. Bu ortak cephe, maoculuğun sayısız fraksiyonlarından goşizmin Kurtuluşçu ve Devrimci Yol'cu kanatlarına, onlardan "UDC sloganları"na kadar geniş bir politik çizgiler yelpazesini kapsıyordu.

Ne var ki bu politik çizgiler arasında "UDC sloganları"nın özel bir konumu vardı. Birincisi bu politik çizgi 1 Mayıs'ın 1976'dan bu yana yeniden kitlesel olarak kutlanmasının burjuvaziye dayatılması kazanımının, işçi sınıfının değil, onun adına *kendisinin* malı olduğu iddiasındaydı. İkincisi ve daha da önemlisi, 1 Mayıs 1979'un İstanbul'da yasaklanması halinde İstanbul'un dışında kutlanmasını bir seçenek olarak gören ve savunan tutumun öncülüğünü "UDC sloganları" yürüttü. Daha açık bir deyişle, "İstanbul dışında 1 Mayıs" cephesinin tümüne "solculuk" adına politik icazet sağlama işlevini "UDC sloganları" yerine getirdi. Her türden sol görünümlü akım, kendi mazeretlerini kendileri yaratma gereksinimi duymadan, "UDC sloganları"nın verdiği icazetin şemsiyesi altında İstanbul dışında sahneye çıktılar.

KARARLILIĞI KIRMA İŞLEVİ

"UDC sloganları"nın "İstanbul dışında 1 Mayıs"tezlerinin görünürdeki başlıca gerekçesi, İstanbul'daki gösterilerin "yığınsal olmayacağı" iddiasıydı.

Herşeyden önce İstanbul'daki gösteriler neden "yığınsal" olamazdı? 1 Mayıs'ın 1 Mayıs Alanı'nda kutlanmasını engelleme girişimleri karşısında İstanbul'da işçi sınıfı evlerine çekilip sineceği için mi? Yoksa işçi sınıfının 1 Mayıs Alanı'na yürümesinin sorumluluğunu üstlenmek durumunda olan sendika ve örgütler, bu engelleme karşısında 1 Mayıs'ı 1 Mayıs Alanı'nda kutlama yürekliliğini kendisinde bulamayacağı için mi?

"UDC sloganları" öncelikle bu ikili soruya açık bir yanıt vermek zorundadırlar. Burada söz konusu olan "yüreklilik" elbette, kabadayılık değildir, burjuvaziye karşı mücadelede işçi sınıfının kazanımlarını, burjuvazinin lütfuyla değil, burjuvaziye rağmen kazanmak ve korumak için gerekli olan uzlaşmaz mücadele anlayışıdır.

Ve daha da önemlisi, sınıf mücadelesinin ve 1 Mayıs'ların "yığınsallığı", daha çok işçinin ve emekçinin 1 Mayıs alanlarında birleşme kararını, kendi başına vermesiyle değil, onların *örgütlerinin* işçi ve emekçilerin bu mücadeleye yığınsal katılımının öncülüğünü

öncülüğünü yapabilmesiyle sağlanır ve ölçülür.

Oysa "UDC sloganları", bırakınız işçi ve emekçi kitlelerde 1 Mayıs'ın 1 Mayıs Alanı'nda kutlanması kararlılığın yükseltmeyi, bu konuda kendilerinin en küçük bir kararlılık taşımadığın daha ilk günden herkese ve burjuvaziye ilan etmişlerdir. "UDC sloganları", bir yandan demokratik kitle örgütleri toplantılarında 1 Mayıs Alanı'nda düzenlenecek gösterilere katılacaklarını söylerken, aynı anda İzmir'deki toplantıları için miting alanı tutup bilet kuyruğuna girmekten çekinmemişlerdir. *Böylece bu politik çizgi, fiilen, 1 Mayıs'ın 1 Mayıs Alanı'nda kutlanması kararlılığını ve 1 Mayıs'ın yığınsallığını kırma işlevini burjuvazi adına üstlenmiştir.* "UDC sloganları"nın, 1 Mayıs'ın İstanbul dışına götürülmesini, "yığınsal olamayacağı" gerekçesiyle savunmaları, kendi dirençsiziiklerini işçi sınıfının üzerine yıkarak gizleme çabasından başka birşey değildir.

FAYDACILIK VE BURJUVAZİYE BAĞLILIK

"UDC sloganlarınm", 1 Mayıs 1979'un mümkün olabilecek heryerde, ama mutlaka İstanbul'un dışında kutlanmasındaki ısrarının arkasında genelde şu mantık yatmaktadır: 1 Mayıs'ı gericiliğin tüm engellemelerini göğüsleme pahasına ama sınıf mücadelesinin bir alanı olarak kutlamak yerine; sınıf mücadelesi alanının dışında ama görünüşte mümkün olduğunca kalabalık ve göze seslenen gösterilerle kutlamak.

Bu mantığın iki temel yönü vardır.

Birincisl, "UDC sloganları"nın, gençlik örgütlenmesinden eylem birliğine, genel grevden 1 Mayıs gösterilerine kadar, sınıf mücadelesinin bütün yığınsal araçlarına, *faydacı, makyavelist* yaklaşımıdır. "UDC sloganları"nın temsil ettiği çizgi, sınıf mücadelesinin bütün bu araçlarını, kendisine sadece bir görünüm verebilmek içni bir "yatırım" konusu, bir reklâm panosu olarak görmüş ve kullanmaya çalışmıştır. Ve böylece burjuvazinin eline, işçi sınıfının bu silahlarını ya karalamak ya da yozlaştırarak geri teptirmek için koz üstüne koz vermekten başka sonuç elde edememiştir. "UDC sloganları"nın 1 Mayıs günü İzmir'deki toplantılarının, hükümetin ve sıkıyönetimin "takdir" ve "teşekkür"ü ile taltif edilecek kadar, bir "özgürlükçü demokrasi" kanıtına dönüşmesine şaşmamalıdır.

İkincisi ve asıl önemlisi, "UDC sloganları", politikalarını, hiçbir zaman burjuvaziden bağımsız olarak ve ona rağmen değil, her zaman burjuvazinin açık tuttuğu olanakları gözeterek ve onun da rıza gösterebileceği biçimde çizmişlerdir. Daha da somut olarak bu çizgi, sürekli olarak bir "CHP şemsiyesi"nin "emniyetli" gölgesi altında boy atma çabasında olmuştur. Böylece, ister bilerek, ister bilmeyerek olsun, son çözümlemede, burjuvazinin yap dediğini yapan, yapma dediğini yapmayan bir konuma düşmüştür. Gericiliğe karşı değil ama, sola karşı "güçlü" görünüm kazanabilmek için her yolu mübah sayan *ilkesizlik*, burjuvazinin "UDC sloganları"na dilediği gibi yön verebilmesinin direksiyonu işlevini görmüştür.

"UDC sloganları"nın 1 Mayıs 1979 politikası da, işçi sınıfının "1 Mayıs" kazanımı için en yaşamsal olan direnme noktasından, burjuvazinin dilediği yönde geri çekilmek olmuştur.

Birincisi "UDC sloganları", 1 Mayıs 1979'un, burjuvazinin 1 Mayıs'ı yasaklama girişimlerini etkisiz hale getirmek haline dönüşen temel hedefini çarpıtarak, "nerede olursa olsun 1 Mayıs'ı kutlamak" gibi sahte bir hedefi öne çıkarmaya çalışmışlardır. İkincisi yine "UDC sloganları", burjuvazinin önüne halı serdiği sözümona "yığınsal 1 Mayıs" olanaklarını, sırf sola karşı bir "gövde gösterisi" yapabilmek için kabullenmişlerdir.

"UDC sloganları", böylece, 1 Mayıs'ı artıkbütünüyle yok sayamayan burjuvazinin, en azından, 1 Mayıs'ı bir "mücadele" günü olmaktan çıkararak bir "resmi geçit" günü haline indirme çabasının oyuncusu haline gelmiştir.

"UDC sloganları"nın temsil ettiği politik çizginin, son yıllardaki geçmişi her kritik dönemeçte burjuvazinin istediğini yapmanın örnekleriyle doludur.

"UDC sloganları", yine CHP'nin şemsiyesi altına girebilme hesabıyla, DİSK içinde 1975'den sonra kendi önlerine serilen halının yolunu izlemişler ve sonunda ilerici sendikal harekette örülen tasfiyecilik ağında bir ilmik haline dönüşmüşlerdir.

Aynı "UDC sloganları", yine sadece CHP ve reformist sendikalar içindeki dirsek temaslarının imdada yetişeceğine güvenerek, Eylül 1976'da, DGM'lere karşı, işçi sınıfının mücadele gücünü en düşük düzeyde gösteren ve işçi sınıfını burjuvazinin saldırıları karşısında savunmasız bırakan taktiklerin savunuculuğunu yapmışlardır.

"UDC sloganları", güçlü olana yatırım yaparak kendi gücünü çok gösterme gibi bir hesapla, 1977 seçimlerinde CHP'yi umut gibi sunma kampanyasına aracı olmuşlardır.

Aynı çizgi, işçi sınıfında bir CHP iktidarı umudunu ayakta tutmanın semeresini göreceği hesabıyla, onbini aşkın metalurji işçisini, MESS'e karşı zamanlaması ve caydırıcı gücü hesaplanmamış bir greve davet etmekten çekinmemiştir. Daha sonra bu tutumların yanlışlığı görünüşte teslim edilmiştir ama, bu "hataların" nereden kaynaklandığına ve giderilmesinin nereden geçtiğine ilişkin hiçbir değerlendirme yapılmamıştır.

"UDC sloganları", salt kendilerinde olmayan bir kitleselliği varmış gibi göstermek açısından kavradıkları antifaşist ve antiemperyalist birlik sorununu da, yokuşa sürmekten öteye geçememişlerdir. "Ulusal Demokratik Cephe" kavramı, bir yandan bu politik çizginin CHP'ye sunduğu davetiyenin zarfı işlevini görürken, diğer yandan da en geniş demokratik güçleri dışlamanın bir aracı olmuştur.

İşçi sınıfı hareketinde temel olan, hiç "hata" yapılmaması değildir ama, hataların birbirini tekrarlamaması ve sistemli hatalara dönüşmemesidir. Diğer bir deyişle bir politikanın "sürekli hatalar" üzerine dayandırılması mümkün değildir. Sürekli hatalar üerine dayandırılan bir politika eninde sonunda dizginleri burjuvaziye kaptırmaya mahkumdur. Ve nihayet "hataların", bırakınız azalmayı, tam teslimiyet aşamasına varması kaçınılmazdır. İşte 1 Mayıs 1979 "UDC sloganları" için böyle bir aşamayı simgelemektedir.

PROVOKASYON EDEBİYATI YA DA TESLİMİYET

Üstelik bu politik çizginin 1 Mayıs politikası, 1 Mayıs'ın İstanbul'da kutlanması kararlılığının "provokasyon" olarak nitelendirilmesine dayandırılmaktadır. Bu sistemll, "hatalar" zincirinin, karşıt ama eşit değerdeki uçlara savrulmayla sonuçlanmasının bir kanıtıdır. Bir süredir Türkiye'de bir "devrimci durum"un varlığı tezini tekrarlayıp "barikatlara çıkma" çağrısını an meselesi sayan, "savaş komiteleri" için davet yapanlar, işçi sınıfının 1 Mayıs mevziinin korunması için mücadeleye "provokasyon" diyerek karşı çıkmışlardır. Böylece, sadece işçi sınıfının kazanımlarını savunma görevinden kaçmakla kalmamışlar, dahası, 1 Mayıs günü işçi ve emekçilerin evlerine kapanıp korkuyla beklemeleri için açılan kampanyaya, "sakın sokağa çıkmayın kırım olacak" korkutmacasıyla katılmışlardır.

1 Mayıs'ın İstanbul'da kutlanmasının bir "kırım"a yol açacağını iddia edebilmek için, Türkiye'de sınıfsal ve politik güçlerin bugünkü konumu hakkında hiçbirşey bilmemek ya da bu durumun en basit bir çözümlemesini yapamamak gerekir. İşçi sınıfının bilimsel sosyalist partisi olmayı bir "müktesep" hak gibi görenler, Türkiye'de 1 Mayıs 1979'da gericiliğin, bütün örgütlülüğüne rağmen, bir kitlesel kırımı göze alabilecek konumda olmadığı gerçeğini bile görememektedirler.

Ne var ki "1 Mayıs'ta İstanbul'da sokağa çıkmayın, provokasyon olur" mantığının arkasında, gerçekte, İstanbul'daki 1 Mayıs gösterilerinin Ecevit hükümetini düşürmek için gericiliğe bir koz kazandırabileceği korkusu yatmaktadır. Bu mantık, Türkiye'de işçi sınıfı ve demokratik güçleri "ya bu CHP hükümeti, ya da faşizm" alternatifi önünde sıkıştırmakla ve böylece faşizm tehlikesinin tek ciddi alternatifi kitlesel birleşik mücadeleyi "yasaklamakla" eşittir. "UDC sloganları"nın "devrimci durum", "barikatlar" tahlillerinden sonra gelinen nokta işte yine budur. 1 Mayıs'ın İstanbul'da kutlanmasına "gericiliği kızdıracağı" gerekçesiyle "provokasyon" damgasını vurmak, düpedüz bir kere daha burjuvazinin işaret ettiği yolda yürümekten başka birşey değildir.

Hürriyet'in "1 Mayıs İstanbul dışında kutlansa işçi sınıfının çıkarlarına halel mi gelir" demagojisinin patenti de "UDC sloganları"na ait değil midir?

1 MAYIS GELENEĞİNİ SULANDIRMA MİTİNGİ

Kimi örgütierin çarşaf çarşaf ilanlar vererek çağrısını yaptıkları çeşitli burjuva gazetelerinin de gönüllü olarak çağrısını tekrarladıkları İzmir mitingi yapıldı.

Uzun süre işçi ve emekçilerin 1 Mayıs'ı İstanbul'da "1 Mayıs" alanında kutlamalarını engellemek üzere "caydırıcı" bir etmen olarak kullanılan, işçi sınıfının birlik ve dayanışmasını engellemek için büyük burjuvazi tarafından tam bir destek sağlanan bu mitinge yalnızca yirmibine yakın kişi katıldı.

Düzenleyicilerine "teşekkürler" yağdırılan ve "sağduyu sahibi" ilan edilen bu mitingin "görkemli" bir biçimde geçtiğini yaymak görevi de gene burjuva gazetelerine düştü. Milliyet gazetesi mitinge seksen bin kişinin katıldığını ilan etti. Bu rakama en çok şaşıranlar da mitingin düzenleyicileri olmalı.

Büyük sermayenin çok yanlı saldırısına uğrayan 1 Mayıs geleneğini korumayı bir yana bırakan İzmir Mitingi düzenleyicileri görünümü kurtarma peşindeydiler. İzmir Konak meydanına "1 Mayıs Alanı" adını yakıştıran miting düzenleyicileri artık kökleşmiş olan bir geleneği ve bu geleneğin İstanbul'daki simgesini unutturmaya ve sulandırmaya çalışıyorlardı.

NOT...

ABD'nin Türkiye'ye müdahale planı 2



Mart-79 Kış tatbikatı: Türkiye Ortadoğu'da ne yapacak

Emperyalist haramilerin Türkiye'ye müdahale planını gözden geçirmeğe bu hafta da devam edelim. Ve bu arada, geçen haftaki yazımızda altını çizdiğimiz Federal Almanya aşağı Saksonya Maliye Bakanı ve muhalefete mensup bir milletvekili olan Dr. Kiep'in Başbakan Bülent Ecevit ile Ankara'da 5 Nisan günü görüşmesinden sonra söylediği sözleri bir kez daha hatırlayalım. Ne demişti Dr. Kiep:

" — Federal Almanya hükümeti Türkiye'ye yardımı bir parti politikası olarak değil, bir ulusal politika olarak görüyor..."

Şimdi Guadeleoupe'a geçebiliriz.

Emperyalist dörtlünün Guadeloupe adasında vardıkları kararı şöylece özetlemek mümkündü:

" — Türkiye'ye yapılacak savunma yardımını ABD üstlenecek ve bu yoldaki politikayı o sürdürecek. Ekonomik yardımı Avrupa kanadı üstlenecek, görüşmeleri de Federal Almanya sürdürecek..."

Ama neyin, nelerin karşılığında?

Türkiye'den neler istenecek, nelerin karşılığında ona "bir şeyler" verilecekti?.

Guadeloupe'un Türkiye ile ilgili bölümünde, İran'daki olayların sonrasında Ortadoğu bölgesindeki denge ele alınmış ve işin vahameti görülmüştü. Aleyhte gelişen dengeyi, görünürde birbirini tamamlayan iki ana politikada kontrol altına almak mümkündü. Bölgeyi yarım ay şeklinde ilkönce kelepçelemek... Haritadaki şekliyle de şöyle oluyordu: Türkiye-İsrail-Mısır-Suudi Arabistan-Birleşik Arap emirlikleri ve Pakistan... Böylesine bir yarım ayın içinde de, bazı ayrılıkçı akımları mümkün olduğunca kontrol altına almağa çalışarak bir bütün olarak bölgede antiemperyalist gelişmeyi zayıflatmak. Bölgeyi bir yarım ay şeklinde kuşatan bu emperyalist kelepçede, Türkiye'nin konumunun çok önem taşıdığı açıktı.

Çünkü Türkiye, bir yanda Sovyetler Birliği'ne komşu idi, bir yandan da elden çıkan ancak gene de kazanılmasına çalışılan İran'ın ve öteden beri emperyalist kanca atılmağa çalışılan fakat henüz tutturulamayan Irak ve Suriye'nin komşusu bulunuyordu...

Türkiye'nin iki yanına da katı ve sert duvarlar çekilmesi, Sovyetler Birliği ve komşu Arap ülkeleriyle ilişkilerinin emperyalist bir statüye kesinlikle bağlanması hedef alınıyordu.

Şimdi burada bir soru geliyor akla. Başta Amerika, emperyalistler, Türkiye'nin bugüne kadar, istedikleri duruma yakın konumları sürdürdüğünü bilmiyorlar mıydı da, bunu Guadeloupe'ta bir kez daha istiyorlardı Türkiye'den?...

İşin püf noktası buydu.

Evet, Türkiye bugüne kadar NATO olsun, ikili anlaşmalar olsun, CENTO olsun, AET ve benzeri bağlar içinde kendisinden isteneni yapmıştı... Bundan sonra da yapacağı çeşitli temas ve görüşmeler sırasında sözlü olarak kendilerine defalarca bildirilmişti.

Ama sözlü olarak taahhüt etmek "batılılara" yetmiyordu bu kez... Türkiye'nin emperyalizme teslimiyeti bu kez, açıkca, dünya kamuoyu önünde dekläre edilmeliydi, resmen taahhüt edilmeliydi!..

Türkiye'den açıkça taahhüt etmesi istenen neydi?.

— Sovyetler Birliği'ne duvar! Kontrol dışı Arap ülkelerine karşı tarafsızlık!...

Bu ne demekti?

Sovyetler Birliği ve sosyalist ülkelerle ilişkileri kökten kesmek, öte yandan "tarafsızlık" statüsünde İsrail'e destek olmak! Sorun bu kadar basitti!..

Sovyetler Birliği ile ilişkilerin kökten kesilmesi için gerekli ve yeterli propaganda rüzgarını estirmek emperyalistler için sorun değildi. Dışta "Gittikçe büyüyen Sovyet tehdidi" edebiyatına hız vermek, içte de ne yapıp, ne ettiği hiç de meşkuk olmayan "TKP" düğmesine basmak!.. İkisi de zahiri içi boş, ama alevi büyük olacağı varsayılan rampaları ateşlemeğe dayanıyordu...

Peki ya Arap ülkelerine karşı "tarafsızlık" nasıl yürürlüğe konacaktı? Bunun gerekçeleri ne olacaktı? İşte o zaman da "Kürt sorunu" imdada yetişecekti!.. Komşu Arap ülkeleriyle "iyi ilişkiler" sevdasına, "ülkenin milletiyle bölünmezliği"ni tehlikeye atmanın anlamı mı olacaktı?

Sovyetler Birliği'ne çekilecek duvarın belli başlı pratik önemi şuydu "batılılar" için:

. İran'daki Sovyetler Birliği'nin nükleer deneylerinin izlendiği üslerin Türkiye'ye getirilmesi,

. Türkiye'deki üslerin genişletilmesi,

. Federal Almanya'nın Cruise ve Persing füzelerinin Türkiye'ye yerleştirilmesiyle birlikte Sovyetler'in Türkiye sınırına askeri yığınak yapmalarının sağlanması, Federal Almanya'nın Sovyetlere karşı silah ve asker yığınak giderinin azaltılması, (Dr. Kiep'in sözlerini hatırlayalım)

. Böylece Salt II silah sınırlaması anlaşmasında ABD'nin avantajlı kılınması...

Komşu Arap ülkelerine karşı "tarafsız" kalınmasının pratik yararları da şuydu emperyalistler için:

. İsrail'e dolaylı-dolaysız destek sağlanması,

. Bölgeyi kontrol eden yarımayın sağlamca pekiştirilmesi.

. Hayati çıkarlar söz konusu olduğunda Türkiye'nin doğrudan saldırı üssü olarak elde tutulması...

Bunlardan sonra, Guadeleoup'ta, Türkiye'den, niçin bu taahhüdü açıkça "kamuoyu önünde" yapması gerektiğinin istenmesine karar verildiğine gelelim.

Senaryonun son ve can alıcı bölümüne geldik demektir.

"Batılı" büyükler için o zaman Türkiye'nin doğusunda öteden beri oluşan ve de bir yanıyla oluşturulan sıcak sorunu patlatmanın zamanı gelmiş olacaktır.

Beklenen saat de bu olacaktır. "Hayati çıkarlar için doğrudan müdahale hakkı"nın doğması için bundan güzel neden mi vardır? Ama "batılılar"ımız, işin "hukuki" yanını ihmal etmemişlerdir. Türkiye'ye doğrudan müdahale etmelerinin gerekçesini, daha önceden Türkiye'nin dünya kamu oyu önünde verdiği bir taahhüde dayandırmaları gerekecektir...

O ne olacaktır ve ne söylenecektir:

" — Ülke ve ulus varlığı Sovyet tehdidi altında bulunan Türkiye'nin, üstelik gene Sovyet parmağı olduğu kuşku götürmeyen doğu ve güneydoğudaki hareketten korunması..."

Türkiye'nin güney doğusundaki "sıcak üçgen", hem de ikili sıcak bir müdahale hakkını çağıracaktı... Ve Amerika, hem Türkiye'nin "hayati çıkarlarını" hem de Türkiye'nin güney doğusunda uzanan kendi "hayati çıkarlarını" korumak üzere fiilen müdahale olanağı yakalayacaktı...

Emperyalist hesaplar böylesine incelikli planlara dayanıyordu. ABD için Türkiye'nin güneydoğusunda oluşan "sıcak üçgen"in, Türkiye'ye müdahale için bir yanıyla taktik, ortadoğuya müdahale için de stratejik değeri vardı: Bazı ayrılıkçı akımları kendi kontrolu altında bulundurmak ve kontrolu altına geçirmek yönündeki kısa ve uzun vadeli hesapları "sıcak üçgen"de buluşabilirdi. Buluştuğu oranda da, ortadoğuda kendi aleyhine dönen dengeyi en azından dizginleyebilmek mümkün olabilirdi...

Evet, iş, Ecevit iktidarının bu ge''~melere yol açacak açık taahhüdüne gelip dayanıyordu.

Bu noktada şu sorular akla gelebilir: Niçin Guadeloupe'da kararlaştırılan "açık taahhüt" istemi Bülent Ecevit'e yöneltiliyordu.

"Batılılar" Türkiye'de bu taahhüdü kolayca deklare ettirebilecekleri diğer hükümet formülleri varken, niçin bunu Ecevit'e kabul ettirmekte ısrar gösteriyorlar ve "IMF-İvedi yardım" kıskacında hükümeti kıvrandırıyorlardı?..

AP'sinin, MHP'sinin, MSP'sinin dünden razı, hazır ve tescilli bulundukları böyle bir taahhüde, binbir madrabazlıkla borsada "sol" işlemi gördürtülen CHP'nin "evet" mührü basması "Sağıyla-soluyla" Türkiye'nin "Ben Amerika'nın kuyruklu yıldızıyım" demesi anlamına gelecekti!..

CHP ve onun Genel Başkanı ise bugüne kadar, söz konusu taahhüdü kamuoyu önünde açıkça deklare etmek yerine "zımnen" kabule yanaşmıştı. 16 aylık iktidar dönemi mevcut kabullerin üzerine özellikle son dönemde zımnen kabulün pekiştirilmesiyle geçmişti...

Bülent Ecevit'in ve onun "umut" yumağı CHP'nin açık bir taahhütten kaçınması, emperyalizmin ve onun Türkiye ekonomisini beklettiği çoban köpeği büyük sermayenin kendisine duyduğu güveni hep tereddütlü bir çizgide tutuyordu. Gerçi CHP ağırlıklı iktidar, emperyalizmin, yerli işbirlikçilerinin her dediğini perende atarak yapıyordu ama açık taahhüdün, iç siyasal ortamda kendi varlığında yaratacağı tahribatı da hesaplamazlık edemiyordu...

Adeta içgüdüsel bir savunmayı andıran bu çekiliş, zaman içinde yapacağı tahribatı zaten yapıyordu ama bunu CHP'nin görmesine sınıfsal konumu elverişli değildi...

Türkiye'de bir şeylerin sümüklü böceğin üzerine tuz döküldüğünde eridiği gibi erimeğe yüztuttuğu bir gerçekti...

İşte AP, MHP ve MSP'nin meydanlara çıkıp "umut biziz" demeleri bu olgunun işaretiyle başladı.

CHP, başkentte dış yardımın geleceğini sayıklaya dursundu.

CHP, halkın hayat pahalılığını ve zamları anlayışla karşıladığını anlata dursundu.

CHP, Ankara'da oturduğu yerde "sağa da-sola da" kaşlarını çata dursundu!..

Demirel'ler, Türkeş'ler, Erbakan'lar, meydanlarda fing atıyorlardı. Hem de, utanmanın merkez kaçından aldıkları "ivetı yardım" gücüyle birinci ve ikinci MC dönemlerini övüyorlardı...

Dış yardım bekleyen CHP, geciken taahhüdün karşı tepkisini ciddi bir şekilde 6'lar bildirisiyle gördü. 6'lar henüz yatıştırılmıştı ki, CHP bu kez kendi içinde 3 milletvekillik bir kopma ile karşılaştı. CHP'ye sorulduğunda, bunlar bir takım iç sorunlar ve bazı "borç" meseleleriydi!.. Oysa önümüzdeki günler, CHP mi- yopluğunun göremeyeceği kadar yeni sürprizlere gebeydi... Ve 1977 seçimlerine kadar kendisine omuz veren yığınlara ihanetten başka karşılık vermeyen CHP'nin ve ağırlığını oluşturduğu iktidarın hazin sonu hazırlanıyordu sermaye masalarında.

6'lar bildirisinin özü ve Sanayi ve Teknoloji Bakanı Orhan Alp'in rekor düzeydeki 17,5 saatlik Bakanlar Kurulu toplantısında sahibinin sesi uyarınca söyledikleri açıktı:

"— Sosyalist ülkelerle ilişkilermiş. İslam, Arap ülkeleriyle yakın işbirlikleriymiş!... Bunlar boş şeylerdi ve Türkiye ne yaptığını, ne yapacağını iyi bilmeliydi! İşte Amerika açmış kucağını bekliyordu!..."

Evet Amerika bekliyor. Bu yazı kaleme alındığı tarihlerde Washington'da bulunan ve bugünlerde Türkiye'ye dönmeleri beklenen Kontenjan Metin Toker'in ve AP'li diplomat Kamran İnan'ın kendilerine sundukları en son Türkiye raporunu gözden geçirirken bekliyor...

Tezgah örülmektedir:

— Artan Sovyet tehdidi!

— Bölünme

— Kimilerinin, burjuvazinin eldivenine sığan ve yeri sırası geldiğinde "takdirle karşılanan" fizibilitesi...

İşte, emperyalizmin ve tekelci büyük burjuvazinin Türkiye'nin damarlarına zerkettiği afyonun belli başlı unsurları...

Burjuva propaganda makinalarının dişlilerini döndüren bu unsurlara her zamankinden daha çok dikkat etmek gerek... Oyun ve tezgahları alabildiğine dağıtmak gerek.

İran'da yediği zıpkınla bölgede köpek balığı gibi dolaşmaya başlayan emperyalizm, Türkiye'de de yiyeceği darbenin, onu kaçınılmaz sonuna biraz daha yaklaştıracağının bilincinde...

Emperyalist-kapitalist sistemin Türkiye'de uğrayacağı bozgunun, onun 20. yüzyıldan çivisinin kopmasını hızlandıracak en önemli gelişmelerden biri olacağını bugünden söyleyebiliriz. Ulusal kurtuluşu savaşının mirasçısı Türkiye burjuvazisi eliyle dünyaya bağımlılığın, teslimiyetçiliğin en çirkin örneklerini vermek durumuna düşmüşse, Türkiye'yi bu karanlıktan kurtaracak olan güç dünyayı değiştiren yaratıcı güçtür; işçi sınıfının ve onun öncülüğündeki tüm emekçilerin birleşik gücü..

Tüm antiemperyalist, antifaşist güçler saflara. Birleşik gücün bayrağını yüceltmek için haydi...

FERHAT GUN

1 MAYIS 1980 DE 1 MAYIS

1 Mayıs'ın İstanbul'da 1 Mayıs Alanı'nda kutlanmasını engellemeye yönelik girişimler, 1 Mayıs günü yaklaştıkça DİSK ve bağlı sendikalar, demokratik kitle örgütleri ve TİP örgütleri üzerindeki baskıların yoğunlaşması biçimini aldı. DİSK Genel Merkezi ve çok sayıda TİP ilçe lokali de aralarında olmak üzere yüzlerce kuruluş binasında aramalar ve bunu izleyen gözaltına almalar birbirini izledi. DİSK Genel Merkezi'nde yapılan aramadan sonra Genel Başkan Abdullah Baştürk ve dört Yürütme Kurulu üyesi gözaltına alındılar. Yine yapılan aramalar sonucunda GENÇ ÖNCÜ'nün bütün şubelerinin lokalleri mühürlenmişti.



DİSK Genel Başkanı ve arkadaşlarının gözaltına alınmasından sonra görevi devralan Sosyal-İş Genel Başkanı ve TİP Merkez Yönetim Kurulu üyesi Özcan Kesgeç, Tekstil Sendikası Genel Başkanı Rıdvan Budak ve Gıda İş Genel Başkanı Demirhan Tuncay DİSK Yürütme Kurulu adına bir açıklama yaparak 1 Mayıs'ı 1 Mayıs alanında kutlama kararlarının geçerliliğini sürdürdüğünü belirttiler. Ve kısa bir süre sonra gözaltına alındılar. Ertesi gün ise yine DİSK yürütme görevlileri olarak açıklama yapan Tekstil Sendikası Genel Başkan vekili Selahattin Uyar ve Gıda-İş Genel Sekreteri ve CHP İstanbul İl yöneticisi Mehmet Mıhlacı da gözaltına alındılar.

Bu arada 29 Nisan günü İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı, 30 Nisan günü saat 24'te başlamak üzere 29 saatlik bir sokağa çıkma yasağı ilan ediyordu, şehrin giriş çıkışları tutulmuştu, birbirini izleyen arama ve kontroller sürdürülüyordu. Aramalar sırasında aralarında çok sayıda TİP'linin de bulunduğu yüzlerce yurttaş gözaltına alındı.

1 Mayıs günü İstanbul'un, başta 1 Mayıs Alanı olmak üzere bütün alanları, kavşakları, yolları tanklarla, kum torbalarıyla, dikenli tellerle kesilmiş, hatta uçaksavar toplarıyla donatılmıştı. Kısacası İstanbul'da bir savaş tatbikatı görünümü vardı. Ve işte bu görünüme bel bağlayan gerici basın haykırıyordu: "Huzur namlunun ucunda!"

1 Mayıs günü saat 10 sıralarında TİP Genel Başkanı Behice Boran, yanında Başkanlık Kurulu üyeleri Can Açıkgöz ve Yavuz Ünal ile MYK üyeleri Dinçer Doğu, Orhan Silier ve Selim Mahmutoğlu ve 400'e yakın partili olmak üzere Merter'de DİSK Genel Merkezi'ne doğru yürüyordu. DİSK Genel Merkezi'nin önünde Boran 1 Mayıs'ı kutladı: YAŞASIN 1 MAYIS!

Bağımsızlık, demokrasi, sosyalizm mücadelesinin bütün şehitlerinin ve 1 Mayıs 1977 şehitlerinin anısına saygı duruşunda bulunmak üzere yumruklar havaya kalktı. Bu sırada topluluk bir askeri birlik tarafından durduruldu. Bunun hemen ardından gelen polis tarafından arama "gerekçesiyle" yere çöktürüldü. Polisin başlattığı çelik coplu, dipçikli, tekmeli saldırısı ile topluluk yere yatırıldı ve polisin topluluğun üzerinde tepindiği görüldü. Yerde yatanların arasına ve havaya ateş açıldı. Bu arada gazetecilerin ve fotoğrafçıların da üzerine saldırıldığı, makinalarından filmlerin alındığı görülüyordu.

Polisin bu saldırısı çevredeki evlerden yoğun bir protestoyla karşılandı. Buna da tahammül yoktu. Evlere saldırıldı. Hem topluluk hem de çevre evlerde oturanlar üzerinde, Başbakan'ın bir Demirel edasıyla "münferit" diye nitelendirdiği terör ve işkence 20 dakika kadar sürdürüldü. İşkence sonrasında topluluk sürüklenerek polis arabalarına dolduruldu ve arabalarda da dayak devam ediyordu.

Bu arada TİP Genel Başkanı Boran'ın polis tarafından zorla ve tartaklanarak evine götürülmek istendiği görüldü. Boran, "arkadaşlarıyla birlikte olacağı" konusunda kararlılıkla diretiyordu. Polisin çabaları "fayda vermemişti" ve Boran'ı arkadaşlarından koparamadılar.

Aynı sıralarda Şişli (Pangaltı) ve Kartal'da çok sayıda GENÇ ÖNCÜ üyesi, sokağa çıkma yasağına rağmen, yine "Anayasa'nın emanet edildiği yurttaşlar" olarak sokağa çıkıyorlar ve işkenceyle karşılaşıyorlar.

1 Mayıs 1979'u hedef alan bütün bu baskı, sindirme, karalama ve çarpıtma girişimleri sonuç vermeyecektir, vermeyeceği görülmüştür.

1 Mayıs 1979 işçi sınıfımızın şanlı 1 Mayıs'lar geleneğine kimsenin silemeyeceği bir bi-çimde yazılmıştır.

TİP Merkez Yönetim Kurulu:

Yaşasın 1 Mayıs

İşçi sınıfının birlik, mücadele ve dayanışma gününü, 1 Mayıs'ı, 1 Mayıs'ımızı, tam bir kararlılıkla ve yüreğimiz heyecanla dolu olarak kutluyoruz.

Biliyoruz ki bugün bütün dünyada 700 milyon işçi aynı birlik, dostluk, ve dayanışma bilinç ve duygusunun sahibidir. Yüz milyonların yüreği, barış, kardeşlik ve özgürlük için çarpmaktadır.

Sömürüsüz bir dünya için; işçi ve emekçilerin düşmanı faşizme ve her türlü gericiliğe karşı amansız bir mücadele için, işçi sınıfının ve tüm emekçilerin mücadele azmi bugün en yüksek düzeyde ifadesini bulmaktadır.

İşçi ve emekçilerin demokratik hak ve özgürlüklerinin büyük sermayenin kanlı terörü ile ellerinden alınmaya çalışıldığı ülkelerden, işçi sınıfının iktidarda olduğu sosyalist ülkelere kadar her yerde, dünyanın dört bir yanında ve Türkiye'de bugün aynı birlik, dayanışma ve mücadele duyguları paylaşılıyor. Yaşamın, çıkarların ve mücadelenin ortak oluşu temeline dayanan sarsılmaz kardeşlik bağları ile bir araya geliniyor. Bu bize, işçi sınıfına özgüdür ve bizi yenilmez yapan da budur.

1 Mayıs'ımız Dünya işçi sınıfının verdiği zorlu mücadelelerden sonra nice şehitten, nice çileden sonra kazandığı bütün ekonomik ve demokratik haklarının bir simgesidir. Ve aynı zamanda daha ileri hak ve hedefler için, sosyalizm için mücadele kararlılığının da şanlı bir göstergesidir.

1 Mayıs'ın anlamını yalnız biz işçiler, emekçiler bilmiyoruz; gerici, sömürücü güçlerde biliyor. Tarihte ve bugün 1 Mayıs gösterilerinin engellenmesi, saldırıya uğraması ya da yasaklanması, işçi sınıfının ekonomik ve demokratik haklarına göz dikenlerin her yerde 1 Mayıs'ımıza el uzatması bir raslantı değildir. 1 Mayıs'a yöneltilen baskı ve engellemeler gücümüzün büyüklüğünün, gerici ve sömürücü güçlerin korkularının bir göstergesidir.

Ne varki en ağır baskılara karşın bütün dünya da 1 Mayıs'ların anlamına uygun bir biçimde kutlanması için ısrarlı ve kararlı bir mücadele sürdürülmüştür.

Türkiye İşçi sınıfı tarihi de şanlı 1 Mayıs'larla doludur. Bütün demokratik ve ekonomik kazanımlar gibi doğrudan doğruya 1 Mayıs'ı kutlama özgürlüğü de yıllarca süren baskı ve yasaklamalardan sonra yine işçi sınıfının ve tüm emekçilerin zorlu mücadelesiyle elde edilmiştir. Daha iki yıl önce 36 şehit verilerek kutlanan 1 Mayıs, bizim için, işçi sınıfı için artık çok daha anlamlıdır.

İşçi sınıfının grev çadırlarında ki direnişinin, her türlü baskı ve tehdite göğüs gererek yürüttüğü ekmek kavgasının, çığ gibi büyüyen işsizliğe karşı verdiği iş kavgasının vazgeçilmez bir simgesi, ayrılmaz bir parçasıdır.

İşçi sınıfımız şoven milliyetçiliğin işçi ve emekçileri bölmeye, "birlik" adına onları ayrı düşürmeye yönelik olduğunu bilmektedir. İşçi sınıfımız ırkçı, şoven baskıların var olduğu, insan haklarına yasaklama konulduğu bir toplumda hiç kimsenin özgür olamıyacağını bilmektedir. İşçi sınıfımız yurtseverlikle proleter enternasyonalizminin bölünmez bir bütün olduğunu, burjuvazinin işbirlikçisi politikasının yurdun çıkarlarına taban tabana ters düştüğünü bilmektedir.

İşçi ve emekçi kitlelerin demokratik özlem ve taleplerine sahip çıkar görünerek, bugünkü konumuna gelen Ecevit iktidarı, emperyalist mihraklara ve faşist odaklara verdiği bunca ödünden sonra insan hak ve özgürlüklerine, Anayasaya aykırı bir tutumla 1 Mayıs'a karşı çıkmıştır. İşsizliği, pahalılığı, yokluğu ve yoksulluğu azaltmak için parmağını kımıldatmayan, tam tersine iç ve dış sömürücülere yeni olanaklar hazırlayan CHP iktidarı, 1 Mayıs'ı engellemek için en olağanüstü önlemlere başvurma yolunu tutmuştur. 1 Mayıs 1977 nin suçlularını açığa çıkartmakla ve 1 Mayıs 1979 un olağan koşular altında yapılmasını sağla-makla görevli olan Ecevit iktida-rı, bu görevi bir yana bırakarak hükümetin sorumluluğunu unut-turmaya çalışmış, yoğun bask yöntemlerine başvurmuştur "Demokrasi" adına, demokratik hak ve özgürlüklerin temel simge-si olan 1 Mayıs'ın kutlanmasın-dan vazgeçilmesini isteyerek v nihayet 1 Mayıs gösterilerini sıra-dan bir miting olarak göstermeye çalışarak da, işçi sınıfının birlik mücadele ve dayanışma gününü lekelemek isteyenlerle aynı safla-ra sürüklenmiştir.

İşçi sınıfını, ekmek için, de-mokrasi için sürdürdüğü mücade-lenin kararlılığından vazgeçir-mek isteyenler, 1 Mayıs'ı yoz-laştırma ya da saptırma için çe-şitli girişimlerde bulunmuşlardır 1 Mayıs'ın "bahar bayramı" ola-rak gösterilmek istenmesi ve sen-dikal özgürlükleri sınırlayan yasa-ların kabul tarihi olan 24 Tem-muz'un "İşçi bayramı" olarak sunulması gibi saptırma ve yoz-laştırma örneklerine bu yıl yeni-leri eklenmiştir. Bir yandan Mao-cu hareket aracılığı ile işçilerin "kırlara" davet edilmesi, öte yandan 1Mayıs'ı geleneklerinden kopartarak ve icazetli bir biçim-de "kutlama" girişimlerinin daha önceki örneklerden farkı yoktur.

Demokratik hak ve özgürlük-

KENTİNDE



Boran'ın 1 Mayıs seslenişi

Önce 1 Mayıs'ın kutlanması yasaklandı. Bunun ardından da sokağa çıkma yasağı ilan edildi. Beş milyonluk bir kentte yaşamı otuz saat felce uğratacak bir biçimde peşin vur emriyle, otuz metreden fazla yaklaşıldığında ateş açma tehdidiyle İstanbul halkının sokağa çıkması yasaklandı.

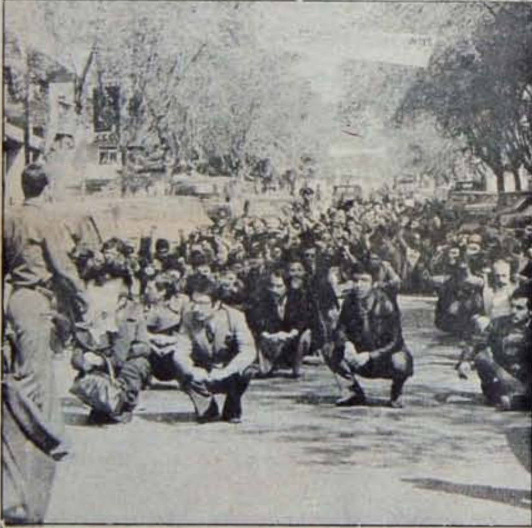
Aynı zamanda partimizin dördüncü kuruluş yıldönümü olan 1 Mayıs 1979 gününü kutlamak için kiraladığımız Spor ve Sergi Sarayı'nı tarafımıza verilmesi yasalara, hukuka aykırı baskıları sonucu toplantıya üç gün kala engellendi, ardından da resmen yasaklandı.

Çok sık sıkıyönetim dönemleri yaşayan ülkemizde bile görülmemiş, aklın alamıyacağı bir yasal tedhiş havası estirilmek isteniyor. Niçin? İşçi ve emekçilerin silahsız ve saldırısız yapmaya hazırlandığı ve geçmişte yaptığı 1 Mayıs kutlama törenlerini önlemek için.

O 1 Mayıs törenleri ki, bu konuda işçi sınıfımız hükümetten davacıdır, Mayıs 1977 toplu kırımının katillerinin bulunup adalete teslimini hükümetten haklı olarak hala beklemektedir.

Yaratılan durum hiç bir "özgürlükçü hukuk devleti", "özgürlükçü demokrasi" anlayışıyla bağdaşmaz. Demokrasiye, insan haklarına, anayasaya aykırıdır. Huzur ve sükunun sağlanması bahanesiyle işçi sınıfımız üzerindeki baskılar yoğunlaştırılmakta, bu sınıfın hak ve özgürlükleri uğrunda yürüttüğü mücadele kırılmak istenmektedir.

Hükümetin sıkıyönetim aracılığıyla yürüttüğü anti-demokratik baskı politikasını, uyanık bekçiliğine anayasanın emanet edildiği yurttaşlardan biri olarak, protesto ediyorum. Bu protestomu dile getirmek için 1Mayıs 1979 günü sokağa çıkıyorum.



lere ve 1 Mayıs'a sahip çıkmak, ancak bu hak ve özgürlükleri kağıt üzerinde bırakmamakla mümkündür. Demokratik hak ve özgürlükler, bunları kağıt üzerinde bırakmamak için kararlı bir mücadele verenlerin omuzlarında korunup, geliştirilebilir.

Türkiye İşçi Partisi 1 Mayis'ta iki büyük günü kutlamaktadır. Aynı zamanda Partimizin dördüncü kuruluş yıldönümü olan bugünde bütün demokratik hak ve özgürlüklerimize kıskançlıkla sahip çıkacağınıza, tüm demokrasiden ve bağımsızlıktan yana güçlerle dayanışma halinde antidemokratik engelleri birer birer aşacağımıza ve işçi sınıfının mücadele hedeflerine mutlaka ulaşacağımıza olan inanç ve kararlılığınızı bir kez daha belirtiyoruz.

Bizi bağımsızlık, demokrasi, sosyalizm yolundan hiç bir güç döndüremiyecektir.

Bizi tüm dünya işçileri ile birlik, kardeşlik ve dayanışma yolundan hiçbir güç vazgeçiremeyecektir!

Yaşasın Sosyalizm!

Yaşasın Partimiz!

Yaşasın Proletarya Enternasyonalizmi!

Yaşasın 1 Mayıs!

Nihat Sargın

İşçi sınıfı unutmayacak ve affetmeyecek

TİP Genel Sekreteri Nihat Sargın, 1 Mayıs gösterilerinin engellenmesi için sürdürülen antidemokratik girişimler ve sokağa çıkma yasağı ile Behice Boran ve Partililerin gözaltına alınması hakkında aşağıdaki bildiriyi yayınladı.

"Dün İstanbul şehri, Birinci ve İkinci Dünya Savaşları yılları da dahil olmak üzere, eşi görülmemiş bir gün yaşadı. Beş milyonluk kentte yaşam tam 29 saat boyunca felce uğradı. Kentin bütün alanları, kavşakları, cadde ve sokakları tel örgülü, kum torbaiı, silahlı barikatlaria kapatıldı. Peşın vur emriyle, otuz metreden fazla yaklaşıldığında ateş açma tehdidiyle İstanbul halkının sokağa çıkması yasaklandı.

"Bütün bu yasal tedhiş havasının görünürdeki tek gerekçesi 1 MAYIS'ın kutlanmasını engellemekti. Oysa bırakınız Başbakan Ecevit'in dilinden düşürmadiği "özgürlükçü demokrasi"leri, dünyanın her ülkesinde, her kentinde, işçi ve emekçilerin olduğu her yerde 1 MAYIS, işçi sınıfının birlik, mücadele, dayanışma günü olarak kitlesel gösterilerle kutlanmaktadır. İstanbul'da yapılmak istenen sadece silahsız ve saldırısız kitlesel bir gösteri, bir kutlama töreniydi. Estirilen bütün bu yasal tedhiş havası, İstanbul gibi herşeyden önce bir işçi kentinde yapılacak olan bu kitlesel töreni engellemek içindi.

"Şurasını açıklıkla belirtmek gerekir: Yasalarda görevlilere verilmiş çeşitli yetkiler bulunur. Ancak bu yetkilerin kullanılması, onun kullanılmasını gerektirecek koşullara öncelikle bağlıdır. Örneğin Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin savaş ilan etme yetkisi vardır. Ama böyle bir yetki vardır, yasaldır diye, TBMM üyeleri her zaman savaş açamazlar ve açmamışlardır. Bunun gibi sıkıyönetim ilan edilen bölgelerde hükümet ve bağlı organlarının gösterileri engellemek ve sokağa çıkma yasağı koymak yetkisi de yasalarda vardır. Ancak bu yetkiler de koşullara sıkı sıkıya bağlıdır.

"Birincisi, sıkıyönetimin ilan gerekçesiyle ilgilidir. "Yaygın şiddet hareketlerini önlemek için" ilan edilen sıkıyönetim, ancak böyle hareketleri önlemek için gerekll olduğu açıkça görüldüğü takdirde kendisine verilmiş ek yetkileri kullanabilir. Tarihte ilk 1 Mayıs gösterisinden bu yana dünyada ve ülkemizde işçi sınıfı ve emekçi kitleler silahsız ve saldırısız gösterilerle 1 Mayıs'ı kutlamıştır. Temel hak ve özgürlüklerin, işçi sınıfının en doğal hakkının, bunları engelleyerek korunması düşünülemez.

"İkincisi, yaygın şiddet eylemlerini önlemek için verilen ek yetkiler ancak, bu tip hareketlerin olacağı ve normal düzenlemelerle bunun önlenemeyeceği hakkında geniş bilgi ve kanıtlar ortaya konmadan, böyle bir durum olmadan olağanüstü yetkilerin kullanılması yasallığını yitirir. Dün İstanbul'da yapılan budur. Dün uygulanan sokağa çıkma yasağı, idari değil, politik bir karardır. Bu, emperyalizme ve büyük burjuvaziye ödün üstüne ödün veren Başbakan Ecevit ve iktidarının işçi, emekçi kitlelere karşı bir güç gösterisidir.

"Bu güç gösterisi ve yasal görünümlü terör, 1 Mayıs öncesinden başlatıldı. DİSK ve bağlı sendika merkezleri ile örgüt ve dernekler, demokratik kitle örgütleri arandı, yönetici ve üyeleri gözaltına alındı, tutuklandı. Partimizin toplantı yapacağı salona yasa dışı olarak el konuldu. Birçok ilçe lokalimiz basıldı, aramalar yapıldı, yönetici ve üyelerimiz gözaltına alındı. Parti toplantısına gelen arkadaşlarımız otobüslerden, trenlerden indirilerek gözaltına alındı. Kahvelerden, sokaklardan toplandı. Üyelerimizin evlerine baskınlar düzenlenerek konuklarıyla birlikte götürüldüler.

"1 Mayıs günü Genel Merkezimizde ulusal bayrağımızla birlikte asılı bulunan Parti bayrağımız zor kullanılarak indirilmek istendi.

"Yaratılan durum hiçbir "özgürlükçü hukuk devleti", "özgürlükçü demokrasi" anlayışıyla bağdaşmaz. Demokrasiye, insan haklarına, Anayasa'ya aykırıdır.

"Hükümetin sıkıyönetim aracılığıyla yürüttüğü bu anti-demokratik baskı politikasını ve uy uygulamalarını, Anayasamızın uyanık bekçiliğini emanet ettiği yurttaşlar olarak Genel Başkanımız Behice Boran ve partili arkadaşlarımız, tüm Parti üyelerinin, Türkiye işçi sınıfının ve emekçi halk kitlelerinin düşünce duygularının kendileriyle olduğunun bilinci ve bir işçi sınıfı militanı olmanın sorumluluğuyla yasağı protesto etmek için sokağa çıktılar.

"Gözaltına alınmaları sırasında görülen, tanık ifadelerinin ve fotoğrafların belgelediği manzara dehşet vericidir. Silahsız, hiçbir saldırı amacı gütmeden sokağa çıkanların aralarına ateş açılmış, dipçik ve cop darbeleriyle saldırılmıştır, arkadaşlarımız hırpalanmış, tartaklanmış, yaralanmıştır.

"Yukarıda belirtildiği gibi yasal dayanağı olmayan sokağa çıkma yasağına karşı protestoda bulunan başta Genel Başkanımız olmak üzere tüm Partililerin ve diğer yurttaşlarımızın derhal serbest bırakılmalarını, bu gaddarca saldırıyı gerçekleştiren görevliler hakkında soruşturma açılmasını, İstanbul'umuzun ve tüm ülkemizin üzerinde estirilen terör havasına son verilmesini talep ediyorum.

"Bütün bunların 1 Mayıs'ı engelleyemediği bir kez daha ortaya çıktı. Dün bütün İstanbul 1 MAYIS ALANI olmuştu. İşçi sınıfımız ve emekçi halk kitleleri yüz yıldan bu yana kutladıkları 1 Mayıs'a, dün görkemli bir yenisini eklediler. 1 Mayıs geleneğinin sürdüğü ve her türlü engeli aşarak süreceği bir kez daha kanıtlandı.

"Emperyalizmin işgali altındaki İstanbul'da kutlanan 1 Mayıs'lar gibi, kana bulanan ve hesabının sorumlularca hala verilmediği 1977 1 Mayıs'ı gibi, 1979 1 Mayıs'ı da unutulmayacaktır.

"İşçi sınıfı unutmayacak ve affetmeyecektir."

KENTİNDE



Boran'ın 1 Mayıs seslenişi

Önce 1 Mayıs'ın kutlanması yasaklandı. Bunun ardından da sokağa çıkma yasağı ilan edildi. Beş milyonluk bir kentte yaşamı otuz saat felce uğratacak bir biçimde peşin vur emriyle, otuz metreden fazla yaklaşıldığında ateş açma tehdidiyle İstanbul halkının sokağa çıkması yasaklandı.

Aynı zamanda partimizin dördüncü kuruluş yıldönümü olan 1 Mayıs 1979 gününü kutlamak için kiraladığımız Spor ve Sergi Sarayı'nı tarafımıza verilmesi yasalara, hukuka aykırı baskıları sonucu toplantıya üç gün kala engellendi, ardından da resmen yasaklandı.

Çok sık sıkıyönetim dönemleri yaşayan ülkemizde bile görülmemiş, aklın alamıyacağı bir yasal tedhiş havası estirilmek isteniyor. Niçin? İşçi ve emekçilerin silahsız ve saldırısız yapmaya hazırlandığı ve geçmişte yaptığı 1 Mayıs kutlama törenlerini önlemek için.

O 1 Mayıs törenleri ki, bu konuda işçi sınıfımız hükümetten davacıdır, Mayıs 1977 toplu kırımının katillerinin bulunup adalete teslimini hükümetten haklı olarak hala beklemektedir.

Yaratılan durum hiç bir "özgürlükçü hukuk devleti", "özgürlükçü demokrasi" anlayışıyla bağdaşmaz. Demokrasiye, insan haklarına, anayasaya aykırıdır. Huzur ve sükunun sağlanması bahanesiyle işçi sınıfımız üzerindeki baskılar yoğunlaştırılmakta, bu sınıfın hak ve özgürlükleri uğrunda yürüttüğü mücadele kırılmak istenmektedir.

Hükümetin sıkıyönetim aracılığıyla yürüttüğü anti-demokratik baskı politikasını, uyanık bekçiliğine anayasanın emanet edildiği yurttaşlardan biri olarak, protesto ediyorum. Bu protestomu dile getirmek için 1Mayıs 1979 günü sokağa çıkıyorum.



lere ve 1 Mayıs'a sahip çıkmak, ancak bu hak ve özgürlükleri kağıt üzerinde bırakmamakla mümkündür. Demokratik hak ve özgürlükler, bunları kağıt üzerinde bırakmamak için kararlı bir mücadele verenlerin omuzlarında korunup, geliştirilebiilr.

Türkiye İşçi Partisi 1 Mayıs'ta iki büyük günü kutlamaktadır. Aynı zamanda Partimizin dördüncü kuruluş yıldönümü olan bugünde bütün demokratik hak ve özgürlüklerimize kıskançlıkla sahip çıkacağıınıza, tüm demokrasiden ve bağımsızlıktan yana güçlerle dayanışma halinde antidemokratik engeileri birer birer aşacağınıza ve işçi sınıfının mücadele hedeflerine mutlaka ulaşacağımıza olan inanç ve kararlılığımızı bir kez daha belirtiyoruz.

Bizi bağımsızlık, demokrasi, sosyalizm yolundan hiç bir güç döndüremiyecektir.

Bizi tüm dünya işçileri ile birlik, kardeşlik ve dayanışma yolundan hiçbir güç vazgeçiremeyecektir!

Yaşasın Sosyalizm!

Yaşasın Partimiz!

Yaşasın Proletarya Enternasyonalizmi!

Yaşasın 1 Mayıs!

Nihat Sargın

İşçi sınıfı unutmayacak ve affetmeyecek

TİP Genel Sekreteri Nihat Sargın, 1 Mayıs gösterilerinin engellenmesi için sürdürülen anti-demokratik girişimler ve sokağa çıkma yasağı ile Behice Boran ve Partililerin gözaltına alınması hakkında aşağıdaki bildiriyi yayınladı.

"Dün İstanbul şehri, Birinci ve İkinci Dünya Savaşları yılları da dahii olmak üzere, eşi görüimemiş bir gün yaşadı. Beş miiyonluk kentte yaşam tam 29 saat boyunca felce uğradı. Kentin bütün alanları, kavşakları, cadde ve sokakları tel örgülü, kum torbalı, silahlı barikatlarla kapatıldı. Peşin vur emriyle, otuz metreden fazla yaklaşıldığında ateş açma tehdidiyle İstanbul halkının sokağa çıkması yasaklandı.

"Bütün bu yasal tedhiş havasının görünürdeki tek gerekçesi 1 MAYIS'ın kutlanmasını engellemekti. Oysa bırakınız Başbakan Ecevit'in dilinden düşürmediği "özgürlükçü demokrasi"leri, dünyanın her ülkesinde, her kentinde, işçi ve emekçilerin olduğu her yerde 1 MAYIS, işçi sınıfının birlik, mücadele, dayanışma günü olarak kitlesel gösterilerle kutlanmaktadır. İstanbul'da yapılmak istenen sadece silahsız ve saldırısız kitlesel bir gösteri, bir kutlama töreniydi. Estirilen bütün bu yasal tedhiş havası, İstanbul gibi herşeyden önce bir işçi kentinde yapılacak olan bu kitlesel töreni engellemek içindi.

"Şurasını açıklıkla belirtmek gerekir: Yasalarda görevlilere verilmiş çeşitli yetkiler bulunur. Ancak bu yetkilerin kullanılması, onun kullanılmasını gerektirecek koşullara öncelikle bağlıdır. Örneğin Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin savaş ilan etme yetkisi vardır. Ama böyle bir yetki vardır, yasaldır diye, TBMM üyeleri her zaman savaş açamazlar ve açmamışlardır. Bunun gibi sıkıyönetim ilan edilen bölgelerde hükümet ve bağlı organlarının gösterileri engellemek ve sokağa çıkma yasağı koymak yetkisi de yasalarda vardır. Ancak bu yetkiler de koşullara sıkı sıkıya bağlıdır.

"Birincisi, sıkıyönetimin ilan gerekçesiyle ilgilidir. "Yaygın şiddet hareketlerini önlemek için" ilan edilen sıkıyönetim, ancak böyle hareketleri önlemek için gerekli olduğu açıkça görüldüğü takdirde kendisine verilmiş ek yetkileri kullanabilir. Tarihte ilk 1 Mayıs gösterisinden bu yana dünyada ve ülkemizde işçi sınıfı ve emekçi kitleler silahsız ve saldırısız gösterilerle 1 Mayıs'ı kutlanuştır. Temel hak ve özgürlüklerin, işçi sınıfının en doğal hakkının, bunları engelleyerek korunması düşünülemez.

"İkincisi, yaygın şiddet eylemlerini önlemek için verilen ek yetkiler ancak, bu tip hareketlerin olacağı ve normal düzenlemelerle bunun önlenemeyeceği hakkında geniş bilgi ve kanıtlar ortaya konmadan, böyle bir durum olmadan olağanüstü yetkilerin kullanılması yasallığını yitirir. Dün İstanbul'da yapılan budur. Dün uygulanan sokağa çıkma yasağı, idari değil, politik bir karardır. Bu, emperyalizme ve büyük burjuvaziye ödün üstüne ödün veren Başbakan Ecevit ve iktidarının işçi, emekçi kitlelere karşı bir güç gösterisidir.

"Bu güç gösterisi ve yasal görünümlü terör, 1 Mayıs öncesinden başlatıldı. DİSK ve bağlı sendika merkezleri ile örgüt ve dernekler, demokratik kitle örgütleri arandı, yönetici ve üyeleri gözaltına alındı, tutuklandı. Partimizin toplantı yapacağı salona yasa dışı olarak el konuldu. Birçok ilçe lokalimiz basıldı, aramalar yapıldı, yönetici ve üyelerimiz gözaltına alındı. Parti toplantısına gelen arkadaşlarımız otobüslerden, trenlerden indirilerek gözaltına alındı. Kahvelerden, sokaklardan toplandı. Üyelerimizin evlerine baskınlar düzenlenerek konuklarıyla birlikte götürüldüler.

"1 Mayıs günü Genel Merkezimizde ulusal bayrağımızla birlikte asılı bulunan Parti bayrağımız zor kullanılarak indirilmek istendi.

"Yaratılan durum hiçbir "özgürlükçü hukuk devleti", "özgürlükçü demokrasi" anlayışıyla bağdaşmaz. Demokrasiye, insan haklarına, Anayasa'ya aykırıdır.

"Hükümetin sıkıyönetim aracılığıyla yürüttüğü bu anti-demokratik baskı politikasını ve uy uygulamalarını, Anayasamızın uyanık bekçiliğini emanet ettiği yurttaşlar olarak Genel Başkanımız Behice Boran ve partili arkadaşlarımız, tüm Parti üyelerinin, Türkiye işçi sınıfının ve emekçi halk kitlelerinin düşünce duygularının kendileriyle olduğunun bilinci ve bir işçi sınıfı militanı olmanın sorumluluğuyla yasağı protesto etmek için sokağa çıktılar.

"Gözaltına alınmaları sırasında görülen, tanık ifadelerinin ve fotoğrafların belgelediği manzara dehşet vericidir. Silahsız, hiçbir saldırı amacı gütmeden sokağa çıkanların aralarına ateş açılmış, dipçik ve cop darbeleriyie saldırılmıştır, arkadaşlarımız hırpalanmış, tartaklanmış, yaralanmıştır.

"Yukarıda belirtildiği gibi yasal dayanağı olmayan sokağa çıkma yasağına karşı protestoda bulunan başta Genel Başkanımız olmak üzere tüm Partililerin ve diğer yurttaşlarımızın derhal serbest bırakılmalarını, bu gaddarca saldırıyı gerçekleştiren görevliler hakkında soruşturma açılmasını, İstanbul'umuzun ve tüm ülkemizin üzerinde estirilen terör havasına son verilmesini talep ediyorum.

"Bütün bunların 1 Mayıs'ı engelleyemediği bir kez daha ortaya çıktı. Dün bütün İstanbul 1 MAYIS ALANI olmuştu. İşçi sınıfımız ve emekçi halk kitleleri yüz yıldan bu yana kutladıkları 1 Mayıs'a, dün görkemli bir yenisini eklediler. 1 Mayıs geleneğinin sürdüğü ve her türlü engeli aşarak süreceği bir kez daha kanıtlandı.

"Emperyalizmin işgali altındaki İstanbul'da kutlanan 1 Mayıs'lar gibi, kana bulanan ve hesabının sorumlularca hala verilmediği 1977 1 Mayıs'ı gibi, 1979 1 Mayıs'ı da unutulmayacaktır.

"İşçi sınıfı unutmayacak ve affetmeyecektir."

"Toplutaşın" adına tekellerle flört

Toplu taşımacılıkta kullanılabilecek araç sayısının büyük kentlerimizde gerekenin çok altında olması ve sorunun büyük boyutlara ulaşması yerel yönetimleri önlemler almaya itmiştir. Bunun sonucunda da Ankara ve İstanbul Belediyeleri gereksinimlerini karşılamak üzere uluslararası ihaleler açmışlar ve bunun sonucunda da gerek Türkiye'deki montajcı şirketlerden gerekse de çeşitli Avrupa ülkelerinde kurulu şirketlerden teklifler almışlardır.

Buna karşılık geçtiğimiz Şubat ayında DPT eşgüdümünde Ankara, İstanbul ve İzmir belediyeleri ile üç yerli montajcı şirket arasında otobüs gereksiniminin karşılanması yönünde bir protokol imzalanmıştır. Bu protokolun mali portesi bugünkü değerle 4.5 milyar Türk Lirasını aşmaktadır. Amaç ise "yerli sanayiin kapasite kullanımını artırma" olarak gösterilmektedir.

Yukarıda sözü edilen protokol üzerine yerel yönetimlerin otobüs gereksinimleri, yerli montajcı şirketlerin yapıları ve sözü geçen ihalelerdeki teklifler konusunda İnşaat Mühendisleri Odası bir araştırma yapmış bulunuyor. Bu araştırma gerçekten de imzalanan protokolün içyüzünü tüm açıklığıyla gözler önüne seriyor.

İMO ARAŞTIRMASININ AÇIĞA ÇIKARDIKLARI

İnşaat Mühendisleri Odası araştırmasında belirtilen ilk çarpıcı nokta büyük kent belediyelerinin otobüs gereksinimleri ve protokole taraf olan yerli montajcı şirketlerin kapasiteleri konusunda. Yapılan bir araştırmaya göre Ankara, İstanbul ve İzmir'in gereksinimlerini karşılayabilmeleri için her yıl sadece bu üç il için 400 adet otobüs üretilmesi gerekmektedir. Bu sayıya küçük gereksinmeleri ve eskiyen araçların elden çıkma durumu da eklendiğinde yıllık gereksinim 800 otobüs olmaktadır. Oysa yerli üç montajcı şirketin üretimlerinin toplamı bu sayıyı bulamamaktadır. Dolayısıyla bu üç yerli montajcı şirketin hem belediye tipi otobüs üretimini hem de şehirlerarası ulaşımda kullanılan otobüsleri yeterli sayıda üretmelerine ve her iki alanda da büyük boyutlara varan gereksinimleri karşılamalarına olanak yoktur.

İKİ İHALE VE ORTAYA ÇIKAN GERÇEKLER

Ankara ve İstanbul Belediyeleri daha önce de değindiğimiz gibi otobüs gereksinimlerini karşılamak üzere uluslararası düzeyde ihaleler açmışlardır. İMO araştırmasında yeralan ihale sonuçlarına gözattığımızda şunları görüyoruz:

Üç yerli montajcı şirket 720 adet normal tip otobüsü kendi aralarında 240 adet olarak paylaşmışlardır. Kredili satış olanaklarının olmadığını belirtmişler ve peşin ödeme talebinde bulunmuşlardır. Önerdikleri fiyatlar ise 2 milyon 188 bin Türk lirası ile 2 milyon 714 bin Türk Lirası arasında değişmektedir. İhaleye katılan yabancı şirketler içinde ise en olumlu teklifi Romen Auto Dacia şirketi yapmıştır. Bu şirket otobüs satmanın yanısıra EGO Genel Müdürlüğü'ne ortak tesis kurma teklifinde de bulunmuştur. Bu teklife göre tesisin kurulmasına 1978 yılı sonunda başlanabilecek ve 1980 yılında yılda 150 otobüs ile üretime geçecek olan tesis 1983 yılında yılda 1000 kapasiteye ulaşacaktır. Ayrıca Romen şirketi kredi şartı olarak da yüzde 5 peşin, yüzde 10 teslimatta, kalan miktar ise 6 yıl kredili 18 ay ödemesiz ve yılda yüzde 8.5 faizli bir ödeme şartı önermiştir. Otobüslerin İstanbul teslim fiyatı 57 bin dolardır.

İhaleye 4 yabancı ve 3 de yerli şirket katılmıştır. Yabancı şirketler, Renault - Berliet, (Fransız), Saurer (İsviçre), İkarus (Macaristan), Roman (Romanya) dır. Yerli montajcı şirketler ise Otomarsan, Ercanlar, ve Otobüs karoseri şirketleridir.

İstanbul Belediyesi tarafından açılan ihale sonunda yerli montajcı şirketler Ankara Belediyesi'nin ihalesinde olduğu gibi ihaleye çıkarılan otobüsleri kendi aralarında eşit olarak paylaşmışlardır. Ayrıca montajını yapacakları her otobüs için de 40.000 Mark dolaylarında döviz talebinde bulunmuşlardır. Bu ihale sonunda Macar şirketinin en olumlu teklifi yaptığı görülmüş, ayrıca yine Macar ve Romen şirketleri ortak tesis kurulmasını da önermişlerdir.

İnşaat Mühendisleri Odası, tarafından hazırlanan raporda şöyle deniliyor:

"Gerek satış, gerekse ortak üretim tesisleri kurma açısından en uygun tekliflerin Romen ve Macar teklifleri olmasına karşın Ankara ve İstanbul Belediyelerine kendi ihaleleri unutturulmuş, yerli montajcı kuruluşların politik baskıları sonucunda, İstanbul, Ankara ve İzmir Belediyeleri ile yerli montajcı kuruluşlar arasında DPT eşgüdümünde bir protokol imzalanmıştır."

MONTAJ TEKELLERİNE TESLİMİYETİN BELGESİ PROTOKOL

Daha önceki ihalelerde olduğu gibi bu üç firma Ankara İstanbul ve İzmir Belediyelerinin gereksinim duyduğu 1490 adet otobüsü aralarında eşit olarak paylaşmışlardır. Öte yandan bu yerli üç montajcı şirket 1490 otobüsü iki yılda teslim edeceklerini belirtmişlerdir. İmzalanan protokolün mücbir sebepler maddesinde de şu noktalar belirlenmiş:

"Alıcı kuruluşlar ile üretici firmalar arasında bağıtlanacak sözleşmelerde teslimatı geciktirecek mücbir sebep olarak aşağıda belirtilen hususlar dikkate alınacaktır.

a. Üretici firmayı doğrudan doğruya etkileyecek doğal afetler,

b. Üretici firmada grev hali,

c. Döviz transferindeki, kamunun neden olduğu gecikmeler,

d. Bakanlar Kurulu'nun doğrudan otobüs üretimini aksatacak, durduracak kurumsal düzenlemeleri ile,

e. Alıcı kuruluşların sözleşme dışı nedenler ile bir hakkın kötüye kullanılması biçiminde nitelendirilecek uygulamalarından doğacak gelişmeler,

f. Bu protokol uyarınca yapılacak sözleşmelerde ihtilafların halli için merci olarak gösterilen yargı organınca mücbir sebep olarak sayılan grev ve *lokavtlar*"

İnşaat Mühendisleri Odası'nın yaptığı araştırmada, EGO Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan ve yerli montaj belediye tipi otobüslerin teknik yetersizliklerine değinen bir rapora da yer veriliyor. Rapor, bütünüyle yerli montaj otobüslerin yerel yönetimlere yeni yükler getirdiğinin de bir belgesi. Bu rapora göz attığımızda şunları görüyoruz:

"Yerli firmaların işyerleri bir otobüs fabrikası değil, orta büyüklükte tamirhane görünümündedir. Mühendislik hizmetlerinin esas alındığı dizayn, araştırma - geliştirme ve kalite kontrol üniteleri yok denecek durumdadır. Çalışma sistemleri gelişigüzel yapılmaktadır. Montajını yaptıkları otobüsler ise kesinlikle belediye tipi otobüs değildir."

Aynı raporda otobüslerin teknik donanımları konusunda da şunlar belirtiliyor:

"... Türkiye'de montajı yapılan otobüslerin belediye tipi olmadığını kanıtlayan noktadan birisi de diferansiyel olmaktadır. Çünkü henüz ortalama 2.5 yaşında olan 195 adet MAN otobüsten bugüne değin 40 tanesi diferansiyel dağıtmıştır." "Kalitesiz malzeme ve teknolojik kurallara uyulmadan imal ve monte edildiğinden 195 adet MAN otobüsü tümünde makas U bağlantıları ve göbek saplamaları kesmiştir. Olay karşısında firma yetkilileri "biz ne yapalım, yan sanayiden bu kadarını temin edebiliyoruz' demişlerdir."

DPT ELİYLE TESLİMİYET

Kent içi kitlesel taşımacılık konusunda yapılan çalışmalar DPT eliyle uluslararası tekellere bağlı yerli montajcı kuruluşların zaferiyle sonuçlanmıştır. Teknik, kapasite, sürat ve emniyet konularında bizzat yerel yönetimlerin hazırladıkları raporlarda "çok yetersiz" olarak nitelendirilen ve belediyelerin gereksinimlerini karşılayamayacak durumda olan otobüslere böylece geniş bir pazar yaratılmaktadır. Şehirlerarası ulaşımda kullanılan otobüslerin de montajcısı durumunda olan bu şirketlere imzalanan protokolle fiyatlarını istedikleri gibi ayarlama olanağı da yaratılmaktadır.

Öte yandan kentlerde toplu taşımacılığın sistemleştirilmesi adı altında aslında hiçbir soruna çözüm getirilmemiş olmaktadır. Yapılan yerli tekelleri güçlendirmek ve göz boyamaktan öte birşey değildir.



EKONOMİ HABERLER

YURTİÇİ HAM PETROL ÜRETİMİNDEKİ DEĞİŞİKLİKLER

TÜRKİYE'nin ham petrol gereksiniminin ancak yedide birinin yurtiçinde üretilebildiği belirlendi. Türkiye'nin günlük ham petrol gereksinimi 350 bin ton dolayındayken, 1978 yılında yurtiçi üretim 48,5 bin varilde kaldı. 1979 yılının Ocak-Mart döneminde ise yurtiçi üretim 52,6 bin varile çıkartıldı. Yurtiçindeki üretimde sağlanan artış sonucunda, üç ayda 8,1 milyon dolarlık döviz tasarrufu sağlandı.

1978 yılında TPAO'nun günde 18 bin 110 varil düzeyinde olan ortalama günlük üretimi, 1979 yılı Ocak-Mart döneminde 20 bin 820 varile çıkarıldı. Shell'in 25 bin 150 varillik günlük üretimi de 26 bin 920 varile çıktı. Mobil'in ise 5 bin 220 varillik üretim düzeyi 4 bin 900 varile düştü.

SOSYALİST ÜLKELERİN KÖY – KOOP KANALIYLA TİCARETİ

SOVYETLER BİRLİĞİ, Bulgaristan ve Romanya'nın, Türkiye'den büyük miktarda tarım ürünü satın almak istediği bildirildi. Köy-Koop Genel Başkanı Nedim Tarhan tarafından yapılan açıklamada, Romanya ile traktör alımı ve patates ihracı, Bulgaristan ile Türkiye'de maden suyu, şarap ve süt fabrikaları kurulması konularında somut aşamalar kaydedildiği belirtildi. Sovyetler Birliği yetkililerinden alınan bilgiye göre, Köy-Koop kanalıyla önemli miktarda deri, süet palto, yer fıstığı ve narenciye karşılığında, Türkiye'ye gübre ve tarımsal mücadele ilaçları satılacak.

YENİ KREDİ KAYNAĞI: KUVEYT

KUVEYT KALKINMA FONU Yönetim Kurulu, Türkiye'ye 14.4 milyon Dolar tutarında proje kredisi açmayı kabul etti. Kredi ile, Türkiye Elektrik Kurumu'nun ikinci Boğaz Atlama Enerji Hattı finanse edilecek. Fon'un kredisi, 4 yılı ödemesiz olmak üzere toplam 20 yıl süreli. Krediye, yüzde 4,5 oranında faiz ve binde 5 oranında servis ücreti ödenecek. Böylece, kredinin Türkiye'ye maliyeti yüzde 5'e ulaşıyor...

'Asgari ücret' için danışıklı döğüş



Emekçi halkı daha uzun kuyruklar bekliyor.

Asgari Ücret Saptama Komisyonu çalışmalarını tamamlayarak en az ücreti belirledi: 5 bin 400 lira. Ekmeğin, etin, ayakkabının ve kiraların hangi düzeyde olduğunu ve fiyatlarının günden güne hangi hızla arttığını bilen emekçiler, saptanan yeni ücreti, Ecevit ağırlıklı hükümetin "işçi ve emekçiden yana yeni bir marifeti" olarak nitelediler...

Burjuvazinin icazetiyle 28 Mart 1979 tarihinde başlayan Komisyon çalışmaları, bir ay sonra 28 Nisan 1979'da sona erdi. Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu, Türk-İş, hükümet adına Çalışma Bakanlığı, Devlet İstatistik Enstitüsü ve Devlet Planlama Teşkilatı uzmanlarının katıldığı toplantılar sonunda açıklanan asgari ücret, 1475 sayılı İş Yasası'nın 33'üncü maddesi uyarınca hizmet akdi ile çalışan ve bu yasanın kapsamına giren her türlü işçi ile gemi adamı ve gazetecilerin ücretini kapsıyor.

Çalışma Bakanlığı'nın konuya ilişkin olarak Resmi Gazete'nin 30 Nisan günlü sayısında yayınlanan Tebliğ'inde Karar üç madde halinde şöyle özetleniyor:

"1. Sosyo ekonomik gelişmişlik ve pahalılık durumları gözönüne alınarak tüm illeri kapsayan tek bir asgari ücret saptanmasına, işveren temsilcilerinin karşı oyu sonucu oy çokluğu ile,

2. 16 yaşından büyük işçilerin bir günlük normal çalışma karşılığı asgari ücretlerinin 180.00 (Yüzseksen) lira olarak saptanmasına, işveren temsilcilerinin karşı oyları sonucu oy çokluğu ile,

3. 16 yaşını doldurmamış işçilerin bir günlük normal çalışma karşılığı asgari ücretlerinin 120.00 (Yüzyirmi) lira olarak saptanmasına, işveren temsilcilerinin karşı oyu sonucu oy çokluğu ile, karar verildi."

Kararda yer alan her üç maddede ortak bir yan var: İşveren temsilcilerinin karşı oyları. Herbiri "mümtaz" birer işveren de olan Mümin Erkunt, Yıldırım Yakın, Ahmet Yoluç, Servet Ayzeren ve Nevzat Şeker'den oluşan işveren temsilcileri grubu, sonuçtan pek memnun olduklarını Komisyon çalışmalarında gizlemeye gerek duymadıkları halde, 4 maddelik kararın üçüne karşı oy kullanmışlardır. Yasa gereği olarak Karar'ın Resmi Gazete'de yayınlanması konusu ise "oybirliği" ile karara bağlanmıştı!

İşveren temsilcilerinin, diğer Komisyon üyelerinin dikkatlerini çeken neşesi, sonucun umduklarından da daha iyi olmasından kaynaklanıyordu. Buna karşın, sorumlu oldukları kişi ve örgütlerce verilen görevi, bir karşı oy yazısıyla dile getirdiler. İlk itiraz, "Türkiye'de çeşitli iller arasında asgari ücretle karşılanacak temel ihtiyaç maddelerinin (gıda, konut kiraları, ulaşım giderleri vb.) fiyatları arasında büyük farklılıklar" bulunmasına ilişkindi. Şöyle deniyordu yazıda: "... bu gerçeğin daha önceki Asgari Ücret Tespit Çalışmalarına getirilen resmi rakamlarla teyid edilmesine rağmen, bu defa resmi rakamlar ve bilgiler dahi beklenmeksizin asgari ücretin bölgesel değil, ülke çapında tek asgari ücret olarak oylanması ve karara bağlanması gerçeklere ve iller arasında reel anlamda asgari ücret eşitliği sağlanması ilkesine tamamen aykırı düşmüş bulunmaktadır."

"Resmi rakamların beklenmediği" görüşünü savunan işveren temsilcileri nedense, asgari ücretin hesaplanmasında kullanılan Devlet İstatistik Enstitüsü verilerinden hiç söz etmiyorlar. Ve yine, "eldeki son veriler olduğu" gerekçesiyle, Şubat ayına ilişkin fiyat endekslerinin kullanılmasına hiç itiraz edilmiyor. Oysa, Mart ayında temel tüketim mallarına yapılan bir dizi yüksek oranlı zammın, endekslere ancak bir kaç ay sonra yansıyabilecek olan etkisini, tüm asgari ücretliler daha Mart ayı sona ermeden görmeye başladılar. İşveren temsilcileri, fiyat artışlarıyla ilgili resmi verilerin "eksikliğinden" değil, kendilerini daha çok ilgilendiren bölgesel farklılıklara ilişkin verilerin hazır olmayışından şikayet etmektedirler.

Bulunan ikinci itiraz, "sosyal ve ayni yardımlar yapıldığı vakıasının asgari ücret tespiti sırasında hiçbir şekilde dikkate alınmaması" konusunda. İşveren temsilcileri "toplu sözleşmeler veya yasa gereği olarak çıplak ücret miktarını dahi aşan ölçülerde sosyal ve ayni yardım" yapıldığından dem vuruyor ve bunu "sakıncalı ve mükerrer ödemelere yol açacak" bir davranış olarak nitelendiriyorlar.

İşveren temsilcileri asgari ücretin saptanmasında uyulması gereken ilkeleri ezbere bildikleri halde itirazlarında diretmektedirler. İlkeler özetle şöyle sıralanmaktadır:

- Asgari ücret pazarlık konusu bir ücret değildir. İşçinin günlük geçimini sağlayacak, yasa ve yönetmelikteki yöntemlere göre bilimsel, nesnel ve güvenilir ölçülerle saptanan taban ücrettir.
- Asgari ücret, uzun dönemde ekonomik ve sosyal koşulların iyileşmesine yardımcı ve hakça gelir dağılımını sağlayıcı olmalıdır.
- Asgari ücret, iller ve hatta her ile bağlı ilçeler arasındaki farklılıkları gerçek olarak saptamak, bu farklılıkların asgari ücrete yansımasındaki zorluklar, ulaşım kolaylığı ile giderleri ve ülke bütünlüğü göz önüne alınarak, ulusal düzeyde tek olarak saptanmalıdır.

Saptanan asgari ücret, yukarıda sıralanan ilkelerden yalnızca en sonuncusuna bağlı kalındığını gösterirken, işveren temsilcilerinin de 5 bin 400 liralık asgari ücrete değil, onun saptanmasında geçerli olması gereken ancak, kağıt üzerinde kalan ilkelere karşı çıktığını kanıtlıyor.

Asgari Ücret Saptama Komisyonu'nun Kararına eklenen Gerekçe'de, tüketim harcamalarının, "besin içi ve besin dışı harcamalar" olarak iki bölümde düşünüldüğü belirtilerek Hacettepe Üniversitesi'nin, bir işçinin bir günlük çalışma karşılığı olarak gereksinme duyduğu kalori miktarı ve bu kaloriyi sağlayan beslenme kalıbının bu konudaki çalışmalara esas alındığı kaydedilmiştir.

Gerekçeye göre, asgari ücretin saptanmasında işçinin 0-14 yaş arasında bir çocuğa bakmakla yükümlü olduğu kabul edilmiş ve yine Hacettepe Üniversitesi'nden alınan verilere göre 4-6 yaş grubu için öngörülen kalori miktarı ve besin maddeleri gereksinimi 0-14 yaşların ortalaması olarak Komisyonca kabul edilmiştir.

Şubat 1979 fiyatları kullanılarak bulunan harcamalar tutarına, Mayıs 1979 tarihine kadar meydana gelecek fiyat artışları için ise yüzde 15 oranında bir ekleme yapılmıştır.

İşveren temsilcileri ise "Yönetmelikte asgari ücretin 'bir işçi' için tespit edileceği yolunda büyük sarahat" olduğu görüşünü karşı oy yazılarında savunarak, "bakmakla mükellef bulunan kişi" için asgari ücrete ilaveler yapılmasının yanlış olduğunu ve her işçinin mutlaka böyle bir mükellefiyet altında bulunduğunun farzedilmesinin de yapılan hatayı, daha da ileriye götürecek katlandığını" ileri sürmüşlerdir.

Burjuvazi dün 3 bin 300 liraya olduğu gibi bugün de 5 bin 400 liralık asgari ücrete karşı çıkmaktadır. Yapılan pazarlıktan son derece hoşnut olduğu halde, kamuoyuna ücretler konusunda ne denli titiz olduğunu açıklamaktan kaçınmamaktadır. Emekçilerin cebine uzanan elini çekmemek için olanca gücüyle direnmektedir. Ancak, direndikçe de elinin kırılması olasılığı giderek artmaktadır.

İMF'nin karantinasında hükümet

Ortadoğu'da Iran olayları ile başlayan gelişmeler, Batı'yı bu bölge üzerinde yeni ve daha sürekli bir denge aramaya yöneltti. Emperyalist batı için bu denge, İsrail'in gücünün korunması temeline oturmaktadır.

Mısır ve İsrail arasında yapılan anlaşma bu dengenin bir parçasını oluşturmakta. Türkiye'nin konumu da, gelişen olaylarla Batı için, her zaman olduğundan daha büyük bir önem kazandı. Bu önem, 1978 yılı ile 1979'un ilk dört aylık döneminde Batı ile sürdürülen ilişkilerde Ecevit ağırlıklı hükümete bir çok kez hatırlatıldı. Guadeloupe Doruğu'nda Türkiye'ye yapılacak yardımın, ancak, bilinli koşullar yerine getirildiğinde "ivedi" olabileceği konusunda, dört büyük kapitalist ülke başkanı görüşbirliğine vardılar. Karşılığında, Türkiye'den iki konuda garanti vermesi istediler.

İsteklerden ilki, Türkiye'nin, Sovyetler Birliği ile ilişkilerine duvar çekmesi'. İkincisi ise "Ortadoğu sorununda Araplara destek olmayıp, tarafsız kalması". dır. Batı, "ivedi" yardımını, Türkiye'ye Ortadoğu'daki dengenin Araplar lehine bozulacağı yolundak bekleyişlerin "boş" olduğunu açıklayıncaya dek bekletmeye kararlıdır.

Yine bu arada, diplomatik kurallara pek rağbet etmeyen ve sürekli olarak ev sahipliği yapmayı tercih ettiğini tüm kapitalist ülkelere "ihsas" ettiren, Suudi Arabistan'ın Maliye ve Ulusal Ekonomi Bakanı'nın geçtiğimiz günlerde Türkiye'yi ziyareti de bir rastlantı gibi görünmemektedir. Suudi Arabistan Maliye ve Ulusal Ekonomi Bakanı'nın Türkiye'deki görüşmeleri sırasında sağlanan 250 milyon dolar tutarındaki kredi, önemli bir proje için "hiç" denecek kadar azdır. Ancak bu miktar, Arap Bakanın ziyaretiyle ekonomik işbirliğinin ötesinde anlaşma noktalarının arandığının kanıtıdır aynı zamanda. İran olaylarının ardından, Irak-Suriye ve Güney-Kuzey Yemen arasındaki ittifaklar da, Suudi Arabistan'ın ABD'ye karşı daha bağımsız bir politika izleme eğilimine girdiğini kanıtlamaktadır. Irak ile bir "Güvenlik İşbirliği" anlaşması da imzalayan Suudi Arabistan için Türkiye, sanayileşme düzeyi ve askeri gücü nedeniyle aranan bir müttefik görünümündedir

Batılı emperyalist ülkelerin, Türkiye'den istedikleri güvenceler karşılığında vermeyi planladıkları yardım miktarı beş yıl süre ile yılda 2 milyar dolardır. Tüm ülkelerden ve finansman kuruluşlarından Türkiye'ye gelecek yardımın, tek bir kaynakta, Uluslararası Para Fonu'nda toplanması nedeniyle, yıllık 2 milyar dolar, ancak Fonun belirlediği kredi dilimlerine bağlı olarak kullanılabilecektir. Yani Türkiye, üçer aylık aralıklarla emperyalist ülkelerin sınavından geçecek, gerekli koşulları yerine getirmezse, 1978 yılında olduğu gibi sınıfta bırakılacaktır.



IMF Direktörü Larosiere ile Dünya Bankası Guvernörü Mc Namara.

Öte yandan, yardımın yarısına yakın bölümünü de 6 ay süreli kredili ithalat olanağı kapsayacak, böylece yardım alındıktan 6 ay sonra uzun süreli kredilerle ithalat borçları ödenecektir.

Yardım miktarının bu boyuta belirlendiği aşamada Ecevit ağırlıklı hükümet, IMF ile yeni pazarlıklara hazırlanırken, önce 6 bakanın muhtırası, ardından da 3 CHP'li milletvekilinin istifası bunu bir süre ertelemeye benzemektedir. Ecevit hükümeti, emperyalizmin sınavında bir hayli zorlanmakta ve köşeye sıkıştırılmaktadır. Sınavın başarıyla verilip verilmediğini zaman gösterecek.. Ama görünen o ki, sosyal demokrasi tarihsel görevini Türkiye'de bir kez daha tamamlamak üzere..

Kianuri'yle bir görüşme

"Devrimci programı olan tek parti TUDEH



Alman Demokratik Cumhuriyeti'nde yayınlanmakta olan "Horizont" adlı derginin 16. sayısında İran Tudeh Partisi Merkez Komitesi 1. Sekreteri Nurettin Kianuri ile Nisan ayı başında yapılan bir konuşma yayınlandı. "Horizont" yazarları Gerald Hübner ve Dr. Willi Bork tarafından yapılan konuşmanın bir özetini sunuyoruz:

Yıllardan beri ülkesindeki hiçbir politik güce uygulanmadığı ölçüde izlenen, baskı altında tutulan, ama bütün bunlara karşın yok edilemeyen İran Tudeh Partisi (Halk Partisi) Merkez Komitesi Birinci Sekreteri Nurettin Kianuri, İran devrimini şöyle niteliyor:

"Çağımızın en önemli olaylarından biri. Bir halkın tüm gücü ve ölüme hazırlığıyla katıldığı çok az devrim vardır."

"Bu olayda denilebilir ki" diyor Kianuri, "Gangsterler ve çeteler dışında, bütün halk Şah'a karşı ayaklanmıştır. Örgütlü direnişin, kahramanlığın tüm örnekleri genel uyanışı ve devrimci eylemlerin patlamasını ortaya koyuyor. Biri berrak, biri sarsıcı iki destansı olay anlatayım. Tahran'da 13 yaşında bir genç caddeye fırlamış ve bağırmaya başlamıştı: 'Şah'a ölüm diye haykırın! Şah'a ölüm diye haykırın.' Çevresinde gittikçe büyüyen bir kalabalık toplandı ve haykırmaya başladı: 'Şah'a ölüm!' Grup yeterince büyüdüğü zaman, genç caddenin öteki ucuna koştu ve orada aynı eylem çağrısını yapmaya başladı.

"İkinci olay da şu: Geçen yılın Eylül ayındaki 'Kara Cuma'da anneler askerlere çiçek verirken, askerlerin kitleye ateş açtıkları sırada, bir anne çocuğunu havaya kaldırdı ve bağırdı: 'Çocuğumu da vurmak istiyor musunuz?' Ve vurdular. Bu sırada o anne ikinci çocuğunu da havaya kaldırdı. Çocuk ve anne kurşun yağmuru altında yere düştüler."

Kin duyulan rejim yıkıldı. Şimdi ülkenin hangi yolda ilerlemesi gerekiyor? İran da hangi program devrimci değişimlere sahip. Bugün İran'da ulusal demokratik devrimin kazanımlarını koruyacak ve pekiştirecek böyle bir programa sahip olan tek parti, İran Tudeh Partisi.Parti, bu program temeli üzerinde tüm ilerici güçlerin birleşik cephesini yaratma önerisiyle İran halkının somut çıkarlarını ortaya koymaktadır.

Tudeh Partisi 1. Sekreteri, İran devriminin çok çabuk, bir yanardağ gibi zafere ulaştığını ve olayların bu patlama biçimindeki gelişmelerinin tüm politik güçler üzerinde sürpriz etkisi yaptığını söylüyor. Ona göre, Marksist-Leninist Tudeh Partisi bu durumu bekliyordu ve bu gelişme Tudeh'i şaşırtmadı. Mücadelesini çok ağır illegal koşullarda yürütmek zorunda kalışı ve gericiliğin Tudeh Partisi ile İran işçi sınıfı arasındaki bağları koparma çabalarına karşın, İran komünistlerinin partisi işçi sınıfı ve halk içinde sağlam bir taban oluşturdu.

"Kimse," diyor Nurettin Kianuri, "İran Tudeh Partisi'nin, ulusal demokratik devrimin kazanımlarının çoğaltılmasını öngören bu programın bir tek maddesine bile ciddi olarak karşı çıkamaz. Bunun için karşıtlarımızın saldırıları bu programa yöneltilmiyor, tersine doğrudan Parti'ye yöneltiliyor. Onyıllardan beri sürdürülen antikomünist ve antisovyet propaganda, son zamanlarda emperyalistler, gerici çevreler ve Tudeh Partisi'ni politik mücadelelerinde bir engel olarak gören bazı güçler tarafından güçlendirilmişti. Bu propagandayı etkisizleştirmek, önyargıları ortadan kaldırmak, eğer Birleşik Cephe'yi kurmak ve halk yığınlarını programımızın temeli üzerinde birleştirmek istiyorsak, en önde gelen görevimizdir."

İran Tudeh Partisi bu arada ülkede legal faaliyete başladı. Başkentte ve diğer kentlerde Parti büroları açıldı. İlk kez Merkez Komitesi organı "Mardom" haftada iki kez yayınlanıyor, fabrikaların kapılarında dağıtılıyor ve heryerde görülmemiş bir ilgiyle okunuyor. Doğal olarak İran'lı komünistler, Parti düşmanlarının İran komünistlerini etkisiz kılmak için ellerinden geleni yapacaklarını biliyorlar.

"Ancak ben inanıyorum ki," diyor Tudeh Partisi Birinci Sekreteri Nurettin Kianuri, "Partimiz, her hal ve şartta İran'ın toplumsal ve politik yaşamında aktif rol oynayabilecek deneyimlere sahiptir.

"Parti programının yığınlar arasında yaygın biçimde propagandasının yapılması, kırda ve kentte halkın, ilerici güçlerin Birleşik Cephe'nin programı için kazanılması ve hazırlanmakta olan İran İslam Cumhuriyeti Anayasası'nda, en önemli taleplerimizin yer almasının sağlanması - Bunlar, İran komünistlerinin Partisinin önünde duran görevlerdir.'

Nurettin Kianuri kimdir?

İran Tudeh Partisi Merkez Komitesi 1. Sekreteri Nurettin Kianuri, 1915 yılında Tahran'ın kuzey semtlerinden birinde bir yargıçın oğlu olarak dünyaya geldi. "Mutlu" bir ailenin "yüz karası" olan babası, devrimci bir demokrattı ve 1905 - 1911 demokratik devriminin savaşçılarından biriydi. Oğlunun doğumundan hemen önce bir karşı devrimci tarafından cadde ortasında vurularak öldürüldü.

Bu olay, gençliğindeki hümanist ve ilerici eğitim, İran'da insan düşmanlığının hüküm sürdüğü bir toplumdaki acı deneyler ve daha sonra yurtdışına kaçmaya zorlanması, Nurettin Kianuri'nin yeni ve ilerici düşüncelerine bağlanmasına neden oldu. Almanya'da mimarlık öğrenimini yaparken Marks, Engels, Lenin ve diğer önderlerin eserlerini okudu. Bunlar genç Kianuri'yi, o günden sonra tüm gücünü ve yaşamını emekçi yığınların haklı mücadelelerinin hizmetine verecek derecede etkiledi.

Tudeh Partisi'nin 1941'de kuruluşundan sonra Nurettin Kianuri de İran proletaryasının öncü partisinin saflarına katıldı. Üç yıl sonra yoldaşları onu Merkez Komitesi'ne, 1947'de de Yürütme Komitesi üyeliğine seçtiler.

Tudeh Partisi'nin 1949 yılında Şah tarafından yasadışı ilan edilmesinden sonra Nurettin Kianuri bir askeri mahkemede yargılandı ve 10 yıl hapis cezasına çarptırıldı. Ordudaki Tudeh yanlılarının yardımıyla Tahran Cezaevi'nden diğer parti yöneticileriyle birlikte kaçmayı başardı. İran'da CIA'nın 1953 yılında düzenlediği askeri darbeden sonra birçok Tudeh yöneticisi ölüm cezasına çarptırılarak katledildi. Bu durumda, Parti Nurettin Kianuri ve birçok parti yöneticisini yurtdışına gönderdi. O zamandan beri bir an bile duraklamadan Partisine ve İran devrimine hizmet eden Kianuri, İran ulusal demokratik devriminin gerçekleşmesi sırasında da bu mücadelesini sürdürdü ve geçtiğimiz ay içinde İran'a döndü.

TUDEH'in 38 yılı

İran Tudeh Partisi 20 Eylül 1941'de, İran Komünist Partisi'nin devamı olarak kurulmuştur. İran Komünist Partisi 1920'de kurulmuş ve 1931'den sonra mücadelesini illegalite koşullarında yürütmek zorunda kalmıştı. 1937'de o zamanki Şah rejimi Partiyi dağıtmıştı. İran proleteryasının öncü partisi olan Tudeh Partisi, 1941'de Komünist Partinin yerini doldurmak amacıyla kurulmuştu.

Tudeh, kuruluşundan sonraki ilk yıllarda legal olarak çalışma olanağı bulabilmişti. 1944-1946 yılları arasında Parti çok sayıda başarılı mücadale eylemleri yaptı. Bu sırada Tudeh'in 100 bin civarında üyesi bulunuyordu. Halk arasında kararlı mücadeleciliğinden kaynaklanan bir otorite ve popülaritesi vardı. İşçi sınıfı içinde —özellikle petrol işçileri arasında—, aydınlar ve ordu içinde üye ve sempatizanları bulunuyordu. Parti, aynı zamanda işçi, çiftçi, kadın ve gençlik örgütlerinin yönlendiricisiydi. Parti'nin desteğiyle İran İşçi ve Emekçileri Birleşik Sendika Merkezi kurulmuştu. Bu sendika merkezinin yaklaşık 300 bin üyesi bulunuyordu.

Tudeh Partisi, 1945 sonunda Azerbeycan Demokrat Partisi ve Kürdistan Demokrat Partisi ile güçlerini birleştirdi. Bir yıl sonra Azerbeycan Demokratik Partisi ile Kürdistan Demokratik Partisi yasaklandı. Bu, Tudeh'i güç ve yarı legal koşullarda çalışmaya zorladı.. 1949'da ise Tudeh'de Şah rejimi tarafından yasaklandı ve birkaç ay içinde kendisini illegal koşulların içinde buldu.

Yasağa karşın, Parti 1951-1953'deki Musaddık'ın ulusal demokratik hükümeti döneminde İran'ın politik yaşamında önemli bir rol oynadı. Ancak Tudeh, 1953'de İran'da CIA'nın planladığı darbeden sonra ağır kayıplar verdi. Birçok yöneticisi idam edildi, bir çoğu zindanlara atıldı. Şah rejimi halka bağlı ve savaşçı Tudeh Partisi'nden korkuyordu ve onu baş düşmanı olarak görüyordu. Bu yüzden partinin kayıpları, tüm diğer muhalif güçlerin kayıplarından fazla oldu.

Komünistler, büyük çabalarla, CIA'ya dayalı SAVAK'ın terör egemenliğinin en katı olduğu 70'li yılların başlarında İran'da yeniden Parti örgütleri kurmayı başardılar. Bir-iki yıl sonra, 1979 Şubat ortasındaki halk ayaklanmasından çok önce Parti İran'da yeniden güç kazanmıştı. Örneğin, Parti merkez yayın organı illegal olarak tam 70 bin adet dağıtılmıştı. İran Tudeh Partisi, İran'daki muhalif güçler içinde, örgütlü terörün baş hedefi olmasına karşın mücadelesini örgütlü olarak bu kadar uzun süre devam ettirebilen tek politik hareket olmuştur.



5 kıtadan haberler

ABD TÜRKİYE'YE ASKERİ MALZEME SATIYOR

ABD'nin TÜRKİYE'YE F-4 Fantom jet savaş uçaklarının çeşitli yedek parçalarından ve mühimmattan oluşan 111 milyon Dolar'lık askeri malzeme satacağı açıklandı. ABD Savunma Bakanlığı'nın bu konudaKongre'ye gönderdiği mesajda, bu satışın iki ülke arasındaki "dostluk" bağlarını yeniden güçlendireceği bildiriliyordu.

ABD Genel Kurmay Başkanı Jones da, Senato Dış İlişkiler Komisyonu'nda yaptığı konuşmada, "Türkiye'deki gelişmelerin bölgedeki istikrarla birlikte NATO'nun güney kanadının güvenliğini etkileme eğilimi gösterdiğini" söyledi. Bu iki olay arasında bir bağlantı kurulduğunda, ABD emperyalizminin Türkiye üzerindeki niyetleri ortaya çıkıyor. İran devrimi ile Ortadoğu'daki durumu önemli ölçüde sarsılan ABD emperyalizmi şimdi de İran'ın yerini Türkiye ile doldurmak istiyor.

FEDERAL ALMANYA'DA CDU'NUN KAPATILMASI İSTENDİ

FEDERAL ALMANYA'DA gerici CDU (Hristiyan Demokrat Birliği)'nin kapatılması isteniyor. Dunyanın çeşitli yerlerindeki neo-faşist güçlere önemli ölçüde yardım yaptığı bilinen CDU'nun hem soğuk savaş kışkırtıcılığı yaptığı, hem de yönetimde olduğu bazı Federal Alman eyaletlerindeki uygulamalarıyla halk üzerinde baskı kurmaya çalıştığı bildiriliyor.

Alman Komünist Partisi (DKP)'nin Saar'daki İşçi Gençlik Konferansı'nda konuşan DKP Bölge Başkanı Rolf Priemer, federal meclisteki diğer partileri de işsizliğin ve ekonomik bunalımın sorumluları olarak niteledi.

İNGİLTERE'DE SEÇİMLERİ SOĞUK SAVAŞ CADISI KAZANDI

İngiltere'de seçimler geçtiğimiz hafta Perşembe günü yapıldı. Seçim sonuçları İngiliz İşçi Partisi'nin kılpayı iktidarına bir kere daha son vererek Muhafazakar Parti'nin yeni bir iktidar dönemini başlattı. İngiliz politika literatüründe "soğuk savaş cadısı" olarak anılan Margaret Thatcher'ın önümüzdeki günlerde hükümeti kurması bekleniyor.

Böylece bir Wilson döneminden sonra İşçi Partisi'nde bir Callaghan döneminin de sonunun geldiği anlaşılıyor. Sosyal demokrasinin halka karşı politikası, bir sosyal demokrat liderin politik yaşamına son verip, bir diğerinin sahneye atılmasıyla sonuçlanıyor.

55 milyon Nazi kurbanı uyarıyor

"BİZLER, İNSAN DEĞERİNİN VE ÖZGÜRLÜĞÜNÜN OLDUĞU, FAŞİZMİN OLMADIĞI BİR GELECEK İSTİYORUZ."

İkinci Dünya Savaşı sırasında işlenen nazi suçlarının 1979 yılının son gününden itibaren "zamanaşımı"na uğratılması için özellikle Federal Almanya'daki neonazi ve gerici güçler tarafından başlatılan kampanya sürerken, antifaşist güçlerde böylesi bir bağışlama girişimine kararlılıkla karşı çıkmaya devam ediyorlar. Bütün Avrupa ülkelerindeki antifaşistler yaptıkları çeşitli eylemlerle bu girişimi engellemeye çalışıyorlar.



Strassburg'un şehir merkezinden başlatılan yürüyüşte, yürüyüşe katılan 30 bini aşkın antifaşistin geldikleri 18 Avrupa ülkesinin bayrağı açıldı. Taşınan pankartlarda ise "SS çetelerinin bağışlanamayacağı" belirtilerek, "Nazilerin katlettiği 55 milyon ölü uyarıyor" başlıklı bildiriler dağıtıldı. Yürüyüşe, İkinci Dünya Savaşı sırasında antifaşist direnişe katılan 18 ülkenin savaşçıları ile genç antifaşistler omuz omuza katıldılar.

Yürüyüş sonunda yapılan mitingte, gösteriye katılanlar adına ortak bir deklarasyon okundu. Deklarasyon şöyleydi:

"34 yıl önce Anti-Hitler koalisyon ve Avrupa direniş hareketleri nazizmin ve faşizmin egemenliğinden kurtuldular.

Bu katiller tarafından ele geçirilen insanların savaş sonundaki kayıpları korkunçtu. Daha Hitler'in iktidara geldiği 1933 yılında, ilk olarak diktatörlüğe karşı mücadele eden Almanların doldurulduğu ilk toplama kampları açılmıştı.

Savaş ve nazi terörü insanlığa 50 milyondan fazla asker ve sivil ölüye mal olmuştu.

Milyonlarca erkek, kadın ve çocuk gaz odalarında yok edildi; Direniş savaşlarında milyonlarca yurtsever şehit düştü; milyonlarcası katledildi, kurşunlandı, hapishanelerde ve toplama kamplarında nazilerin işkencelerine maruz kaldı. Avrupa ülkelerinde milyonlarca kişi öldü.

Suçun boyutları, faşizmin iğrençliğinin, ırkçı çılgınlığın ve savaşın bir daha görülmemesi için, suçluların mutlaka cezalandırılmalarını gerektiriyordu. Halkların talepleri doğrultusunda Nurnberg Uluslararası Mahkemesi nazi rejimini tümüyle, başlıca baskı araçlarıyla Nazi Partisi'yle, GESTAPO'suyla ve SS'leriyle suçlu buldu.

Ancak:

— Bugün hala çok sayıda suçlu serbestçe dolaşıyor. Bu, faşist ve ırkçı suçlular için bir ödündür.

— Bugün, engellenmeden eski birliklerinin işareti altında örgütlenebilen, "Kahramanlık faaliyetlerinde" bulunabilen, cellatlıkları kutlayabilen SS'ler, kendileri için "askerlik onuru" talep etmeye cesaret ediyor, kurbanlarına iftiralar atıyor, kışkırtıcı toplantılar düzenliyorlar.

— Bugün naziler ve yandaşları çeşitli ülkelerde aktif bir propaganda yürütüyorlar, tarihi değiştiriyorlar, "Ausschwitz yalanı"nı anlatıyorlar ve yahudilerin, çingenelerin ve slavların halk katliamlarını savunuyorlar."

Deklarasyon'da, faşist çetelerin bazı faaliyetleri anlatıldıktan sonra şu talepler öne sürülüyor:

"Biz, 21 Nisan 1979 günü 18 Avrupa ülkesinden gelerek Strassburg'da toplanan her düşünceden direniş savaşçıları ve nazizmin kurbanları, insanlığın verdiği kayıplar adına ve gelecekte Almanlarla birlikte nazizme karşı bir cephe oluşturmak isteğiyle:

x Federal Almanya'nın her yerinde BM kararlarına uygun olarak— savaş suçları ve insanlığa karşı işlenmiş olan suçların zamanaşımına uğratılmaması görüşünün tanınmasını ve uygulanmasını;

x Eski SS'lerin çetelerinin dağıtılmasını;

x Her yerde nazi propagandası ve ırkçı çılgınlığa karşı mücadele edilerek bunların yok edilmesini talep ediyoruz.

Bizler bu konuda kamuoyu oluşturmak ve ülkelerimizin geleceğinden sorumlu, olanları bu yolda kazanmak için çaba göstereceğiz.

Bizler halklarımız için işbirliğinde, barış dolu bir gelecek ve insan haklarına, bağımsızlığa saygı talep ediyoruz. Bizler, insan değerinin ve özgürlüğünün olduğu, faşizmin olmadığı bir gelecek istiyoruz."



Toplumun bir süre yakından ilgisini çeken olaylar, gazeteler için vazgeçilmez tefrikalardır. Önce bu tefrikaların günlerce reklamı yapılır, gerçeği ne kadar doğru yansıttığı belgelenmeye çalışılır ve üzerinden bir müddet geçmesine rağmen tekrar kamuoyunun ilgisi çekilmeye çalışılır. Bir devlet başkanı öldürülür; birkaç "uyanık" gazeteci ortaya çıkar, olayın ardındaki "gerçekleri" sergileyen yazı dizileri tüm dünyaya yayılır. Bir tren soyulur, meşhur bir aktrist intihar eder, yine uyanıklara gün doğar, olaya konu olan kişilerin geçmişine ilişkin birkaç belge bulunur, olay hakkında sahip olunan kaba bilgilerle "müthiş" açıklamalar içeren yazı dizileri piyasaya çıkar.

Cumhuriyet Gazetesi kendi deyimiyle ciddi bir gazetedir. En azından öyle kabullenilir. Ciddi gazete ciddiyetten uzak "hikayeler" yayınlamamalıdır. Oysa 18 Nisan 1979'da başlayan ve 5 bölümden oluşan "Aldo Moro'nun Son Günleri" adlı yazı dizisi ciddiyeten uzak bir dizidir. İçerdiği bilgiler bilerek çarpıtılmış, anti-komünizmin vasıtası haline getirilmiştir.

Satır arasında antikomünizm

Uyanık gazeteci İtalyan asıllı Amerikalı Pietro Di Donato, Moro'nun öldürülmesinden sonra İtalya'ya gitmiş ve yüzlerce polisle ve sonra da bir komünist senatör aracılığıyla Kızıl Tugaylar'la ilişki kurmuş. Komünist senatör bu ilişkiyi nasıl kurtuyor. İlişkisi olmasa kurabilir mi? O halde basit bir mantık; Kızıl Tugaylar'la Komünist Parti'nin ilişkisi olduğu yargısına kolayca gider. Yazar bununla yetinmiyor Kızıl Tugaylar'ın Moro'yu kaçırma eyleminin nasıl başarıldığını ayrıntılarıyla anlatırken "Kızıl Tugaylar, bu harekat için aylardan beri hazırlanıyordu. Çekoslovakya'da içinde kuklalar olan otomobillere saldırma planları yapmışlardı. (18 Nisan 1979, Cumhuriyet) Gerici güçlerin halka yutturmaya çalıştıkları "anarşi ve terörün arkasında uluslararası komünizm var" savını kuvvetlendirici bir açıklama doğrusu. Tefrika yazarı bu "incelikleri" yaparken Kızıl Tugaylar'ı açık bir biçimde övüyor. Bütün dizi boyunca aleyhlerinde bir satıra rastlamak mümkün değil.

Yazarın yakıştırdığı sıfatlar bir yana, Berlinguer'in yaptığı açıklama oldukça mantıklıydı. "Tarihsel Uzlaşma" diye formüle edilen ve İtalyan Komünist Partisi ile Hristiyan Demokratlar arasında kurulan ittifakta, Aldo Moro'nun önemli rolü var. Hatta kaçırıldığı gün Komünist Parti'yle ortak hükümet kurulduğunu açıklayacağı tefrika yazarı tarafından bile kabul ediliyor.

İtalya'da günümüze kadar ki gelişmeler, Komünistlerin hükümete katılmasındaki ısrarın hala gerçekleşmemesi ve erken seçimlere gidilmesi, Komünist Parti'nin hükümete katılmasını istemlyen güçlerin her türlü çareye başvuracaklarını gösteriyor.

Bilimsel sosyalizmle anarşizmin ve terörizmin hiçbir ortaklığı yoktur. Olmadığı gibi, bu tür eylemler daima gericliğin kitleler üzerindeki anti-komünizm ticaretinin aracı olmuş ve açık haliyle İtalya'da olduğu gibi komünistlerin hükümette yeralmalarını geçici de olsa engellemiştir. Tüm terör örgütlerinin amacı da nesnel olarak budur. Ülkemiz işçi sınıfı hareketi bu durumdan nasibini aldı, hâlâ aynı acıları yaşıyor. Anti-komünizmin en kabasından, satır aralarında yapılanına, tüm "sol" görünümlülerine kadar ideolojik mücadele vermek gerici güçlerin el altından nasıl bu görüntüleri ayakta tutmak için çırpındığını ortaya koymak, en önemlisi kitlelere kavratmak, sadece sosyalistliğin değil demokratlığın da gereğidir.

• tülin saygılı

Onurlu bir yaşam Onurlu bir yapıt

YILMAZ ONAY

Yalnız tiyatro tarihimizin değil, genel olarak son dönem kültür tarihimizin önemli kişilerinden Muhsin Ertuğrul, 2 Mayıs'ta toprağa verildi. 24 Nisan günü Ege Üniversitesi Senatosu'nca kendisine "Fahri Doktor" unvanı verilirken aynı zamanda 70. Sanat Yılı kutlanmıştı. "Ben tiyatroyu meslek olarak sahne üstünde oyun oynamak için seçtim. Bütün isteğim ömrün boyunca bir oyuncu olarak sahnede kalmaktı" diyen Muhsin Ertuğrul, şunları ekliyor: "İşte bu hevesim kursağımda kaldı. Çünkü tiyatro memleketimizin günlük yaşamına yepyeni bir çalışma kolu olarak giriyordu.. Bir yandan sahne üstündeki gönüllü gençleri yetiştirmek, öte yandan sahne gerisindeki teknik elemanları eğitmek beni sahnede oynamaktan yavaş yavaş uzaklaştırdı. Tiyatronun A'sından Z'sine kadar uzanan bir çalışma alanına dağıldım".[1] Böylece, ilk sahneye çıktığı yıl olan 1909'dan bu yana yaptığı çalışmalarla Muhsin Ertuğrul'un neden yalnız tiyatro hayatımızda değil, daha geniş olarak kültür hayatımızda önemli yer aldığı da anlaşılıyor. Çünkü onun için oyunculuk, herhangi bir tiyatroda herhangi bir oyunun "baş" rolünü oynayarak birkaç "güvenilir" kişinin harika demesiyle tatmin olmak meselesi değildi. Onun, içinde oyuncu olarak yer almak istediği tiyatro, gene kendi deyimiyle ülkenin günlük hayatında "yeni bir çalışma kolu" kapsam ve yaygınlığında oluşturulmak zorundaydı. Böyle bir gelişme ise egemen sınıf burjuvazisinin hiç de işine gelmez. Dolayısıyla, böyle düşünen ve buna inanan bir sanatçının, gerekli gördüğü oluşturma çalışmalarının da her alanına el atması kaçınılmaz bir zorunluluk olarak önüne çıkar. Nitekim "bütün isteği ömrü boyunca bir oyuncu olarak sahnede kalmak" olan Muhsin Ertuğrul: "Bütün amacım bölge tiyatrolarıyla yalnız büyük kentlerimizi değil, ilçelerimizi de görmekti. İşte asıl bunu başaramadık" diyor aynı zamanda. Öte yandan: "Öğretmenler tiyatro yapmadan yaşayamazlar. Diyeceksiniz ki, şimdiye kadar niye yapmadılar. Şimdiye kadar baskısız yaşadılar mı ki?.. Tiyatro da okulun dışında değil içinde! Bunu yıllarca kongrelerde savunduk, karara bağlattık. Ama arada uygulayacak kafalara zehir akıttılar. Türkiye'yi uyandırmak istemeyen bağnazlar bu kararı engellediler" diyor 70. sanat yılında.. Daha da önemlisi, Muhsin Ertuğrul, oturduğu yerden "şöyle olmalıdır", "böyle olmalıdır" demekle yetinenlerden de olmamış, inandığı yönde çabasını, deneyini, ağırlığını, etkinliğini seferber etmiş bir kişidir. Bu önemi deneyiyledir ki, hayattayken de, çok takdir edildiği kadar engel de olunmuş, çok desteklendiği kadar eleştirilip karşı da çıkılmıştır. Anılarını yazmakta olduğunu öğrenmiştik. Ancak tamamlayıp tamamlayamadığını bilmiyoruz. Onu kaybettik; ama doğru değerlendirilecek, gerekirse tartışılacak, yerine göre dersler çıkarılacak, yerine göre ondan güç alınarak mutlaka yaşatılacak bir tarih önemindedir Muhsin Ertuğrul ve canlılığından hiçbirşey yitirmeksizin hayatımızın içinde olacaktır.

Burjuvazi, bilimsel sosyalizme angaje olmayan böyle önemli sanatçılara karşı hep iki yüzlülük tavrını ustaca kullanmağa çalışmıştır. İlerici, demokrat tutum ve mücadele içinde bulundukları sürece onlara karşı çıkmış saf dışı bırakmağa uğraşmış, ama onları aşan geleceğe yönelik gelişmeler karşısında da gene onlara sarılarak kendi gerici sınıfsal art niyetlerine kalkan yapmaktan geri durmamıştır..

Nazım Hikmet "Oyunlarım Üstüne" başlıklı bir hatıra yazısında (Moskova 1962) şunları anlatıyor: "Yıllardan yirmisekiz, yirmidokuzdu sanırsam. İstanbul'da, yoldaşlar tevkif edilmiş.. yargılanmak için İzmir'e gönderilmişlerdi. Alabildiğine öfkeliydim, kederliydim, alabildiğine hastaydım ve metelıksizdim. Kapım açıldı, büyük Türk rejisörü Ertuğrul Muhsin girdi içeri. Modern Türk tiyatrosunun belli başlı kurucularından biri olan, Türk tiyatrosunda modern tiyatro disiplinini, hele Rus-Sovyet tiyatrosununkini gerçekleştiren Muhsin, Stanislavski'nin ve Meyerhold'un hayranlarındandı. Sovyetler Birliği'ne birkaç kere gelip gitmişti.. Hazır piyesin var mı? dedi. Var dedim. Oysa yoktu. Bir haftaya kadar verebilirsen sahneye koyabilirim, dedi. Olur dedim. O gürükü antikomünist terör havası içinde benim bir piyesimi, İstanbul'in biricik gerçek tiyatrosunda oynamak isteyişine şaşmadım. Dostumdu. Ben dostluğa inanırım. Muhsin gittikten sonra bir hafta içinde ne yazabilirim diye düşündüm. Aklıma polisin eline geçip yitirilmiş Kafatası piyesimin konusu geldi. Yalnız maddi değil, manevi değerleri de mal yapıp pazarlara çıkaran kapitalizm.. Bu piyes ancak üç gece oynayabildi İstanbul'da. Dördüncü günü Ankara'nın emriyle yasak edildi. Bahane diye de baytarların protestosu ileri sürüldü. Piyeste Profösörün: Ben baytar değilim, ineklere bakamam, diye bir repliği var. Ama asıl sebep, prömiyerden sonra seyircilerin, —büyük çoğunluğu gençlik ve işçiydi— yaptıkları gösteri. Salondan bir saat çıkmadılar.. Nihayet ben arka kapıdan çıktım, ama sokak ağız ağıza doluydu. Beni ortalarına aldılar ve bir cemmi gafir halinde gece yarısı İstiklâl caddesine çıktık. Aynı şey üç gece tekrar etti. Sonra dedim ya, yasak." ..Gene antikomünist terörün hüküm sürdüğü 12 Mart döneminde, sosyalist sanatçı Nazım'ın adını bile ağıza almak suç tabii; Muhsin Ertuğrul 1959'da Devlet Tiyatroları ve 1966 da İstanbul Şehir Tiyatroları genel yönetmeliklerinden ayrılmak zorunda bırakılarak saf dışına itilmiş. Ama tutuklamalar, işkenceler, tiyatro kapamalar, oyun yasaklamalar sürüyor.. Ve işte tam bu ortamda burjuva kalemlerin, gerçek tiyatro üzerindeki gerçek terörü örtbas edebilmek için, aynı Muhsin Ertuğrul'un günahını sevabını tartışma yarışına girdiklerini görüyoruz. Ama hangi yönüyle: Tiyatromuzu batıdan aktarmış, batı taklitçiliği yapmış, bütün sorun buradan çıkıyormuş; ama aynı anda burjuvazlye hizmette kusur etmeyen Vasfi Rıza Zobu yönetimindeki Şehir Tiyatrolarının ve Cüneyt Gökçer yönetimindeki Devlet Tiyatrolarının, taklidin de kötü ve bayağısı düzeyindeki gerici oyunlarına, müzikallerine methiyeler düzmekte tereddüt etmiyorlar.

MUHSİN ERTUĞRUL'U MUHSİN ERTUĞRUL YAPAN ŞEY, TİYATRO SANATINI "İKİ KALAS BİR HEVES"E İNDİRGEMEĞE, YA DA NAZIM'IN DEYİŞİYLE "SÜSLÜ PÜSLÜ, KADİFELİ YALDIZLI.. BİR KAPALI KUTUNUN İÇİNE" SOKARAK SÖZÜMONA YÜCELTİRKEN ETKİSİZLEŞTİRMEĞE ÇALIŞAN BURJUVA YAKLAŞIMINA SAVAŞ AÇMASI, SANATINI BU MÜCADELE İÇİN SEFERBER ETMİŞ OLMASIDIR. KENDİSİ BUNU BÖYLE SINIFSAL TAHLİL EDEMEMİŞ DE OLSA...



Muhsin Ertuğrul kulişte

Örneğin Muhsin Ertuğrul'u batı taklitçiliği ile eleştirenlerden Metin And, daha 1970'de yayınlanan "100 Soruda Türk Tiyatrosu Tarihi"nde Devlet Tiyatroları için şunu yazmıştı: "Her bir dönemde genel müdürlerin ayrı katkıları olmakla birlikte bu dönemler içinde en uzun ve en verimli Cüneyt Gökçer'in genel müdürlüğü olmuştur".[2] Oysa aynı yazar aynı kitabında Bölge Tiyatroları için şöyle yazıyordu: "Hemen her alanda olduğu gibi, Bölge Tiyatrolarının fikir babası ve öncüsü Muhsin Ertuğrul Bölge tiyatrolarını savunmuştur. Bu düşüncenin temel ilkeleri, kamu ödenekleriyle gerçekleşmesi, yurdu coğrafi toplumsal, etnik bölgelere ayırarak her bölgenin merkezindeki tiyatronun hem o merkeze bağlı, hem de bölgenin çeşitli kesimlerinde gezici olması, yerel kaynakları ve yetenekleri kullanması, yerel yeteneklerin eğitimi için tiyatroya bağlı bir okulun bulunması, yönetim ve eser seçimi bakımından bağımsız ve özerk olmasıdır.. Bunca iyi niyet ve çabaya rağmen Bölge Tiyatroları gerçekleşmemiştir" Evet Bölge Tiyatroları meselesini yukarıdaki şekilde savunan "inatçı" Muhsin Ertuğrul'un Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü 1958'de son bulurken yerine geçen kişi Cüneyt Gökçer'dir ve hangi becerilerle en "uzun" süre bu makamı işgal ettiğini anlamak için (1978'e kadar) bu aradaki hükümetleri düşünmek yeter. Muhsin Ertuğrul ise şöyle yazabilen bir kişiydi: "Tiyatro her gün değişen hükümetlerin, midecilerle dolan partilerin üstünde bir kurumdur. Toplum ona ancak.. özgür çalışması için ödenek verir."[4]

Muhsin Ertuğrul sosyalist bir sanatçı değildi. Görüş ve tahlillerinde, umut bağladığı güçlerde tam bir tutarlılık olmaması, bireysel mücadeleyi seçmesi, hatta giderek en son dönemde olduğu gibi kendisini aşan gelişmeler karşısında kendi kendisini saf dışı bırakması doğal karşılanmalıdır. Önemli olan, burjuvazinin, onun yanlışlarını, ilerici gelişimlere karşı kullanmak için nasıl gene onun kişiliğini bayrak edinmeğe kalkmış olmasıdır; ve bunu yaparken de asıl onun doğrularını unutturmağa çalışarak burjuvazinin bir taşla iki kuş vurma çabası gözden kaçmamalıdır. Nitekim iki yıl önce İstanbul Şehir Tiyatroları'nda yerinden yönetime geçişe karşı çıkmada birleşen burjuva kalemlerin, gene, aynı nedenle Genel Yönetmenlikten ayrılan Muhsin Ertuğrul'un kişiliğine sarılıp, onu kalkan yaptıklarını gördük (Üstelik, Muhsin Ertuğrul'un kendisi bu konudaki tartışmalara katılmadığı halde). Şimdi Kotil yönetimi, atılan ileri adımları yozlaştırmak, geriye çekmekle meşgul, İki yıl önce Muhsin Ertuğrul'u bahane ederek yerinden yönetime karşı çıkanlar ise, şimdi bir yandan "iki yıl öncesinin açık oturumlarıyla, konferans ve edebiyat sohbetleriyle, sergi ve film gösterileriyle kültür merkezlerine dönüşen Şehir Tiyatroları.. Şehir Tiyatrolarının geçen dönemlerdeki dinamizmi.." tanımlamalarını yaparken, diğer yandan temel neden olan "umut" CHP'sinin politik gericiliğine değinmekten özenle kaçınıyorlar. Çünkü aynı CHP, şimdi Devlet Tiyatrolarında, başlangıçta bizzat sözünü ettiği yerinden yönetime geçişten kendi eliyle yozlaştırdığı Şehir Tiyatrolarını bahane ederek vazgeçme manevralarında. Ve çünkü, gene iki yıl önce İstanbul Şehir Tiyatrolarında yerinden yönetime geçişe karşı çıkmada burjuva kalemlere el uzatan Haldun Taner bugün CHP'nin Kültür Bakanlığı çatısında tiyatro alanında yetkili kişisi olmuştur ve de son Dünya Tiyatrolar günü için yayınlanan "Ulusal" bildirisinde bir sürü söz sıralayıp hiçbir şey söylememe ustalığını elhak başarmıştır. O kadar ki, "Tiyatro iki kalas bir hevestir" sözünü bildirisinin eksenl halinde verebilmiştir. Oysa, ödenekli tiyatrolarda demokratikleşmeye zemin hazırlayan ileri adımlara el birliği ile karşı çıkan bu çevrenin, demagojilerine bayrak yaptıkları Muhsin Ertuğrul, suskunluğu seçtiği durumda bile, geçen yıl kendisinden istenen aynı "Ulusal Bildiri"ye (27 Mart 1978) kendi tahliliyle de olsa faşizmi eksen almıştı: "Bugün dünya tiyatro günü'dür, şu dakikada yüzlerce sahnede her ulusun kendi dramı oynanıyor. İzninizle biz de yurdumuzda oynanan oyuna bir göz atalım. Ben perdeyi açıyorum. Sahne, Türkiye haritası yüzeyine yayılmış yaslı ana babalar.. yavrularının tabut kervanına ağıt yakmaktalar.. Ulus olarak bugün bizim en önemli sorunumuz bu.. Şimdi bu sahneden soruyorum sizlere: ..Hangi katı yürekli, hangi cana kıyıcı, hangi bencil çıkarcı perde arkasından bu suçsuz yavruları, sinsi sinsi kukla gibi kullanıyor? Neden?.. Sahnenin başlıca çabası seyircileri sağlam düşünmeye zorlamaktır.."

İşte Muhsin Ertuğrul'u Muhsin Ertuğrul yapan şey, tiyatro sanatını "iki kalas bir heves"e indirgemeğe, ya da Nazım'ın deyişiyle "süslü püslü, kadifeli yaldızlı.. bir kapalı kutunun içine" sokarak sözümona yüceltirken etkisizleştirmeğe çalışan burjuva yaklaşımına savaş açması, sanatını bu mücadele için seferber etmiş olmasıdır. Kendisi bunu böyle sınıfsal tahlil edememiş de olsa...



Ertuğrul "Büyükbaba" oyununda

1- Zeynep Oral'ın Muhsin Ertuğrul ile yaptığı konuşmadan, Milliyet Sanat Dergisi, 15 Ekim 1976, Sayı: 201
2- Metin And, 100 Soruda Türk Tiyatrosu Tarihi, Gerçek Yayınevi, 1970, s. 281.
3- Aynı eser, s. 331.
4- Türk Tiyatrosu Dergisi, Ekim 1975 tarihli sayısından aktaran: Özdemir Nutku, Milliyet Sanat Dergisi, Sayı: 321, Nisan 1979.

TV DE YABANCI DİZİLER

ALİ ZİYA

Bakırköy akıl hastanesine hiç gittiniz mi?

Ben gittim. Orada özellikle içimi parçalayan, baktıkça, gördükçe, izledikçe tüylerimi diken diken eden hastalar eroin tutkunlarıydı. Pavlov'un köpeği örneği koşullandırılmış, beyaz zehir damarlarına verildiğinde hareket edebilen, gülebilen, düşünebilen(!), eyleme geçebilen zavallılar. Eroinin etkisinden kurtulmak yoktu artık. Eroin ve eroinin yarattığı pembe bulutlardan oluşan, dertsiz, kedersiz, gerçek dışı bir dünyanın tutsağı olmuşlardı.

Şimdi diyeceksiniz, bunun yabancı dizilerle ilgisi ne?

Televizyonda bugüne değin izlediğimiz yabancı dizileri şöyle bir düşünün... Sonra da kendinizi toplumumuzun sıradan bireylerinden birinin yerine koyun. Ya da bir lumpen alın, bir başıbozuk... Onun bu dizilerden nasıl etkilendiğini, bunları izledikten sonra nelere kalkışacağını düşünün.

Söz gelimi bizim Şaban Efendi...

Karısından yakınıyor.

Hiçbir iş yapmayıp, üretimle ilişkisi olmayan, ama sabah akşam evinde dolaşıp burnunu oynatarak bütün sorunlara çözüm geleceği kanısına varmış bir kadın. Uzun bir süre aynanın karşısında burun oynatma provaları yapmış. Sonunda da burun kaslarını geliştirmiş! Bir burun kıvırıyor, yanında Seher Şeniz'in göbeği haltetmiş."Semantha'yım ben" diyor. "Tatlı Cadı"...

İki delikanlı var bizim mahallede....

Jigolo olacaklarmış.

Ekmek elden su gölden.

Yaşlı kadınlarla aşna fişna, sonra gelsin paralar, evler, arabalar.

"Niye?"

"Niye olacak ağbi... Görmüyor musun Kaygısızları... Karılar marılar... Ev mev ... para mara. Biz de yakışıklıyız, genciz... Façayı da düzdük mü..."

Bu örnekleri çoğaltabiliriz.

Bakkal Avni...

Toptancılık yapacağını söylüyordu geçenlerde.

Biraz da cigara stoku... Sonracığıma kahve, nebati yağlar...

Kaptanlar Krallar'da Joseph Armagh böyle başlamamış mıydı? Sonradan milyonlara konmamış mıydı?

Tekerlekler'i izledikten sonra, araba almak için evini, ötesini berisini satanların sayısı herhalde iyiden iyiye artmıştır.

Bunlar, dizilerin getirdiklerinin ya da daha doğru bir deyimle götürdüklerinin somut kanıtlarıdır.

Ya toplumda oluşturulan batı yanlısı, tüketim toplumlarının "erdemlerini" vurgulayan, burjuva ahlak kurallarının geçerliliğini kanıtlamaya çalışan propaganda ögesi...? Özellikle siyasi içerikli dizi filmlerde ABD'nin erdemi, insancıl tutumu, içindeki türlü kokuşmuşluklara karşın sorunların salt o tür bir düzende çözüm bulacağı "gerçeğinin" vurgulanma istemi. Bence asıl tehlike burada başlıyor.

"Helal olsun heriflere. Ne biçim, anladın mı, kendilerini böyle eleştiriyorlar falan. Sen sıkı mı bilmem neyi, bilmem kimi eleştirebilesin? Adam Başbakanının paçavrasını çıkarıyor..."

İyi güzel de, ondan sonra gelen başkanı ne yapmalı? O başkanla düzeni değişiyor mu toplumun? O son günlerin geçerli deyimiyle "kapalı kapıların ardında" ne menem işlerin yapıldığı sergilendikten sonra, bu tür işler sürdürülmüyor mu? CIA denilen karanlık dünya, batının bekçisi aklanıyor, ortalıktan elini eteğini çekip uslanıyor mu? Kendisine yeni işbirlikçiler buluyor, yeşil doların ucunu gösterip ülkelerin içişlerine karışarak düzenleri ağababasının dilediği biçimde değiştirme savaşımını en iğrenç, en aşağılık biçimde sürdürmeye devam ediyor. Ama gelin de Görevimiz Tehlike'yi bilmem kaç hafta yayınlayan bir televizyondan sonra topluma bunu anlatmaya çalışın! Bir de göstermelik Zenciyi aralarına katıp ortaya çıkarak, özgürlükten, insancıllıktan yana, bütün bir doğu blokunu aklınca enayi yerine koyarak türlü dolaplar çeviren kişilerin serüvenleri bir toplumu, hele azgelişmişlik boyunduruğunu bir türlü atamayan bir halkı ne denli etkiler siz düşünün...



"Küçük Ev"de Michael London

Bu örnekleri uzatmak olasıdır. Başka örneklerle savımızı pekiştirmek de öyle. Ama bunlarla zaman yitirmenin bir anlamı yok. Önemli olan, toplumcu düşünün egemen olması savaşımının verildiği bir dönemde, televizyonun toplumu nasıl bireyci düşünmeye yönelttiği, bireyselliğin toplumculuğa ağır basmasını sağlamak için ne denli, anlaşılması olanaksız bir çaba harcadığı gerçeğidir. Bunun sorumluluğunu televizyonu yönetenlerde değil, CHP ağırlıklı hükümette aramak gerekmektedir aslında. CHP'nin ne olduğu, nereden geldiği ve de nerelere gideceği artık açıktır, bellidir. TRT gibi bir kurumun başına getirdiği kişiyi inceledğimizde CHP'nin neler yapmak istediği daha bir açıklık kazanır. Biz burada sadece toplumumuzu birinci derecede etkileyen bir yayın aracının bugünkü yaptıklarından bir kesit vermeye çalıştık. Ama sorun yöneticilerin değişmesiyle değil Türkiye' ye gerçek anlamda bir toplumcu düzenin yerleşmesiyle çözümlenecektir. Bu gerçekleşinceye kadar da bizim görevimiz, halkımızı ellmizden geldiğince, dilimizin döndüğünce, eğitmektir. Bu görevi sürdürürken de televizyondan hiç bir yardım göremeyeceğimiz artık kesin gibidir...

●

BU AŞAMADA

●

Şükran Kurdakul

Şairden partisine

Partim gözlerimi verdi belleğimiverdi bana
Meğer fazla şey bilmiyormuşum bir
çocuğunkinden
Şimdi kanım böyle kırmızı, yüreğim böyle
Fransız neden
Partim gözlerimi verdi belleğimi verdi bana.

Partim efsane duygusu verdi bana
Jeanne yün eğiriyor, Roland boru çalıyor
Bir kılıç şakırtısı en yalın laflarda
Partim efsane duygusu verdi bana.

Partim Fransa'nın renklerini verdi bana
Partim Partim sağolasın verdiğin dersler için
Ve o günden sonra herşeyde tadı var ezgilerin
Öfkede öyle aşkta öyle sevinçte acıda da
Partim Fransa'nın renklerini verdi bana.

Ya ayan öğelerle donanmışsa. Şiirin kendine özgü ayrı bir gücü oluyor.

Hareket istiyor okurundan.

Eylem istiyor.

Sonuç istiyor.

Cemal Süreya'nın Türkçesi'nden okuduğumuz Aragon'un "Şairden Partisine" adlı şiirinde (Milliyet Sanat Dergisi, 30 Nisan 1979) bir gizligüç (potansiyel) olarak algılıyoruz bunu. Şair daha ilk iki dizede kendi kendine vardığı bir yargıyı bizimle paylaşmaya sunuyor.

"Partim gözlerimi verdi, belleğimi verdi bana
Meğer fazla birşey bilmiyormuşum bir çocuğunkinden.."

Burada bireyle örgüt, tekille çoğul ilişkisinin somutlanışı ifade edilirken şairin kendi yaşam yazgısı ile, bireysel tarihine ilişkin gerçeklikle karşılaşıyoruz: Değişme.

Evet ilk dizesinden son dizesine değin, Aragon'un örgütünün değiştirici işlevi üstünde durduğu bir şiir bu.

Haykıran dizelerden kurulmamasına karşın içimizin derinliklerine sokuluvor.

"Jeanne yün eğiriyor, Roland boru çalıyor" dizesindeki isimlerle Anadolu insanlarının isimleri birbirlerine bağlanıyorlar kafamızda.

Bizim ülkemizin, bizim örgütümüzün gerçekleriyle bütünleşiyoruz.

Evrensellikten ulusallığa doğru bir yöneliş, bir dönüşüm başlıyor.

Yaşamın öğeleriyle donanan şiirin etkisi gizilgücünün bizde yarattığı çağrışımlarla zenginleşir.

Yılların F.K.P. militanı olan Aragon' un şiirini okurken de bu türden çağrışımlarla soluğumuzun yenilendiğini duyuyoruz.

İnanmanın güzelliğini veriyor okuruna.

Tekille çoğulun etkileşimindeki güven duygusunu veriyor.

●

Muhsin Ertuğrul'a saygımız

29 nisan günü yitirdiğimiz Muhsin Ertuğrul "Şehbal", Temaşa", "İçtihat", "Akşam", "Yedigün", "Vakit", "Perde ve Sahne", "Ulus", "Oyun", "Cumhuriyet" dergi ve gazetelerinde tiyatro sanatına ilişkin yazılar da yayımladı.

1913'lerden yaşadığı son yıla değin.

1913'ler kendi gücüne inanmaya başlayan burjuvazinin bir tür meclis diktasına başvurduğu yıllardır.

Tevfik Fikret'in yakınmasını bilirsiniz.

"Çiğnendi yazık yine milletin
ümmidi bülendi
Kanun diye kanun diye
kanun tepelendi.."

Siyasal iktidarlar kendi sınıfsal yapılarına göre yasa çıkarmaya başladılar mı baskı gelir ardından.

1913'ler, o dönemin koşullarında bile işçi sınıfının gücünden korkan burjuvazinin "divan-ı harbi örfi"ye, yani sıkı yönetime başvurduğu yıllardır.

Muhsin Ertuğrul'a saygımız toplumun bu değişme döneminde, nereye yalpa vuracağını kestiremeyen, bu nedenle de gırtlağına kadar küçük burjuva yozlaşmasına batmış bir edebiyatçılar kuşağı ile birlikte çalışmaktan yılmamasıdır.

Adlarını gençlerin deyimiyle "gırgır" olsun diye yazacağım edebiyatçılarla..

Adalar şairi Tahsin Nahit'le..

O tarihlerde ipek ticareti yaptığı için iktidarla pek sıkı fıkı olan Cenab Şehabettin'le.

Şurayaiki üç dizesini yazsam ne menem filozof olduğunu anlayacağınız Rıza Tevfik'le..

Ulusal bir Tiyatro kurulması amaçlandığı zaman bu kafalar tiyatronun "edebi heyeti"ni oluşturdular.

"Hamlet"i oynamış adam, Ertuğrul Muhsin, "Eşber"in kâzip şöhretine, Abdülhak Hamid'e "şairi âzam" diye yelek düğmelerini ilikleyen adamlarla başladı çalışmaya.

Üstelik erkek oyuncusu varsa kadın oyuncusu bulunmayan, binası varsa ışıkçısı bulunmayan, oyunu varsa seyircisi bulunmayan bir ortamda..

Belki on yıl, belki on beş yıl..

Partizanlara özgü sabır, inat, özgürlüğüne bağlılık ve onurla.

Kişiliğinde, yalnız Nazım Hikmet'in "Kafatası" ve "Unutulan Adam" oyunlarını sahneye koyma özgürlüğünü duyduğu için yazmıyorum bu tümceyi.

Kendi görev alanında umarsızlık kaynağı koşullara aldırmadan toplumun her kesimine kafa tutabildiği için, insanoğlunun değiştirme gücüne inandığı için yazıyorum.

Saygım da bu tümcedeki niteliklerinden kaynaklanıyor.







İşte 1 Mayıs terörü

1 Mayıs günü İstanbul'da, 1 Mayıs'ın İstanbul'da kutlanmasını engellemeyi amaçlayan girişimleri ve sokağa çıkma yasağını protesto etmek üzere sokağa çıkan TİP Genel Başkanı Boran ve diğer partililer, güvenlik kuvvetleri tarafından saldırıya uğrayarak tartaklandılar.

Yurt içinde ve yurt dışında geniş tepki uyandıran bu uygulama üzerine bir gazetecinin sorusunu yanıtlayan Başbakan Ecevit şöyle diyordu: ''Bazı münferit olaylar olmuş olabilir. Bu geniş bir uygulama alanı içinde önlenmesi zaman zaman güç olaylar olabilir.''

Başbakan, bu açıklamasıyla saldırı olayının kendi üzerine yüklediği sorumluluktan kurtulamayacaktır. Kendisini Başbakan sayan bir yetkili böylesi bir olay karşısında "olmuş olabilir", türünden bir açıklama yapamaz. Hele böyle bir saldırı için "önlenmesi güç" diyerek olayı temize çıkarmaya hiç çalışamaz. Başbakan, saldırı olayı hakkında "olmuştur" ya da "olmamıştır" diye kesin bir açıklamada bulunmak, gerçekliği belgelerle ve tanık ifadeleriyle ortada olan bu saldırının sorumlularını derhal ortaya çıkararak onlardan hesap sormak zorundadır.

Ama Başbakan'ın tutumu ne olursa olsun, 1 Mayıs 1977'nin hala verilmeyen hesabına, şimdi 1 Mayıs 1979'un da hesabı eklenmiştir.

